

***Hatékony eszközzel, vagy csak egy újabb szükséges eljárással
gazdagodott fizetéseképtelenségi jogunk? – A
szerkezetátalakítási eljárás egyes kérdései***

***Is insolvency law an effective tool or just another necessary
procedure? –
Issues in the restructuring procedure***

Tartalomjegyzék

1. A SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI ELJÁRÁSHOZ VEZETŐ ÚT ÉS A SZERKEZETÁTALAKÍTÁS CÉLJAI	5
Első lépések a fizetéseképtelen adósok megmentésének útján.....	5
Kezdeményezés a tagállami fizetéseképtelenségi jog harmonizálására	6
A fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendelet	6
A szerkezetátalakítási eljárás megalapozása	7
A szerkezetátalakítási eljárás megszületése	8
Fizetéseképtelenségi és szerkezetátalakítási eljárások a számadatok tükrében.....	9
A reorganizáció megvalósulásának vizsgálata egyes tagállamok tekintetében	11
2. AZ ADÓS TOVÁBBMŰKÖDÉSE, MINT CÉL MEGJELENÉSE ÉS MEGVALÓSULÁSA A CSŐDELJÁRÁSBAN	16
A csődeljárás főbb jellemzői, a továbbműködés mint cél törvényi megjelenítése...16	
Kutatás a csődegyezséget kötött adósok továbbműködésére vonatkozóan	17
3. A SZERKEZETÁTALAKÍTÁS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA.....	22
A szerkezetátalakítási eljárás bevezetése Magyarországon és annak törvényben meghatározott céljai.....	22
A szerkezetátalakítás hosszú távú sikerének jogi garanciái.....	24
A szerkezetátalakítás elhatározásának előfeltételei.....	24
A szerkezetátalakítás elhatározása és az eljárás megindítása	27
A szerkezetátalakítási terv és a szerkezetátalakítási szakértő	28
Észrevételek és javaslatok a valós továbbműködés érdekében.....	30
4. A NÉMET SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI TÖRVÉNY ÉS ANNAK TAPASZTALATAI.....	32
A vezető tisztségviselők kötelezettségei.....	33
A vezető tisztségviselők felelőssége.....	34
A StaRUG által kínált lehetőségek.....	35
A StaRUG hitelezői vonatkozású következményei.....	36
Bírósági döntések	37
Gyakorlati tapasztalatok	38
5. Összegzés.....	40

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Az elmúlt évek történéseiből számos példát tudunk említeni olyan makroszintű gazdasági folyamatokra, pl. Covid-19-es világjárvány, ukrán-orosz háború, nyersanyag és energia válság, amelyek következményeképpen az egyébként életképes és keresett tevékenységet, szolgáltatást végző vállalkozások működőképessége megrendült, ennek hatására fizetéseképtelen helyzetbe kerültek.

Évekkel ezelőtt, az Európai Unió tette meg az első lépéseket egy olyan új eljárás bevezetése érdekében, amely a pénzügyi nehézségekkel küzdő, de még nem fizetéseképtelen, „életképes” adós vállalkozásokat képes megmenteni a megszűnéstől.

Jelen tanulmányban egy tananyagot kívüli jogintézményt, az új magyar szerkezetátalakítási eljárás potenciális sikerességének lehetőségeit vizsgálom, a hozzá leginkább közel álló és évtizedes gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező csődeljárás tükrében.

Érdekesnek tartom megvizsgálni azt, hogy egy uniós elképzelés eredményeként megvalósított, bizonyos értelemben „kényszer” megoldás, be tud-e szervesen és sikeresen épülni a magyar gyakorlatba, a vállalati gondolkodásba? Milyen tapasztalati előzmények vannak a vállalatok megmentése terén a magyar csődjogi gyakorlatban, lehet-e ezekből következtetéseket levonni a szerkezetátalakítások sikerességét illetően? A fizetéseképtelenségi eljárások korifeusa lesz a szerkezetátalakítás, vagy az unió által szintén bevezetni rendelt foglalkoztatói nyugdíjpénztárakhoz hasonlóan periférián marad?

A tanulmány célja az is, hogy rámutasson, milyen jogi garanciák vannak az új jogszabályba beépítve arra nézve, hogy csak az átmenetileg likviditási zavarokkal küzdő vállalkozásoknak biztosítsa a továbbműködés lehetőségét. További szempont annak vizsgálata, hogy vannak-e arra vonatkozó kritériumok, hogy a vállalkozások úgy, mint a csődeljárást, nem az időhúzásra fogják felhasználni a szerkezetátalakítást, vagyis valóban a továbbműködés céljából fogják megindítani ezen eljárást. Kutatom azt is, hogy milyen biztosítékok vannak arra, – van-e utókövetés, ellenőrzés arra vonatkozóan – hogy ténylegesen továbbműködik, és törekszik az egyezés betartására a vállalkozás.

A csődeljárással összefüggésben a bírói joggyakorlatot vizsgálom a reorganizáció megvalósulása szempontjából.

A kutatás során jogszabályokat szeretnék elemezni, összefüggéseket, szinergiákat szeretnék feltárni, indokolt körben jogösszehasonlítást végezni, illetve a szükséges mértékben szeretném alkalmazni a leíró módszert. Feltárni, rendszerezni, vizsgálni szeretném a joggyakorlatot, a fellelhető szakirodalmi és egyéb forrásokat. Szerves egészzé szeretném szintetizálni annak

eredményeit, beépítve abba saját következtetéseimet, esetleges de lege lata, vagy de lege ferenda jogalkotási javaslatokkal. A kutatás keretében statisztikai módszerek is alkalmazásra kerülnek, alátámasztva a dolgozat megállapításait. Kvantitatív kutatás mellett szeretnék kvalitatív kutatást is folytatni.

A statisztikai adatokat alapul véve tagállami szinten szeretnék rámutatni arra, hogy hány fizetésektelenségi eljárás indul évente, ebből hány vállalkozás szűnt meg, vagy menekült meg a szerkezetátalakítási eljárásnak köszönhetően. Magyarország vonatkozásában a csődeljárással kapcsolatos statisztikákra, tapasztalatokra koncentráltam.

Kvalitatív kutatási módszerként egy felszámolóbiztossal szeretnék interjút készíteni, hogy ő milyen garanciális szabályokat lát a szerkezetátalakítási eljárás törvényi rendelkezései között, illetve mit javasolna, hogyan lehetne fejleszteni az eljárás szabályozását a céljának még eredményesebb elérése érdekében.

A SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI ELJÁRÁSHOZ VEZETŐ ÚT ÉS A SZERKEZETÁTALAKÍTÁS CÉLJAI

Már nagyon régóta mutatkozott igény egy olyan eljárás bevezetésére, amely a gazdaságilag életképes, pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalatok megmentését, helyreállítását célozza, valamint egy második esélyt adhat az adós üzleti tevékenységének folytatására. Az Európai Bizottság jogalkotási kezdeményezéseihez fűzött indokolásaiban főként az szerepelt, hogy a fizetéseképtelenségi eljárásokban a vállalkozások zökkenőmentes kivezetése a piacról, illetve a hitelezők minél gyorsabb és teljesebb kielégítése az elsődleges célkitűzés. A tényleges reorganizáció csak másodlagos célként volt még jelen, azonban 2012 decemberétől egy *konceptióváltás* történt, és jogalkotói szinten *az elsődleges célként az egyébként életképes adósok megmentését és második esély biztosítását jelölték meg*, másodlagos célként pedig a hitelezőkkel való egyezség megkötését. Ennek a konceptióváltásnak a menetét és főbb okait szeretnénk a továbbiakban ismertetni.

Első lépések a fizetéseképtelen adósok megmentésének útján

Az Európai Parlament 2011. november 15-én elfogadott állásfoglalásával¹ tette meg az első lépést a szemléletváltás megvalósítása felé. Az említett állásfoglalás hangsúlyozza, hogy a fizetéseképtelenség nem csak az érintett vállalkozások, hanem a tagállamok számára is hátrányos következményekkel jár, és ennek megakadályozása érdekében törekedni kell arra, hogy minden gazdasági alanyt, adófizetőt és munkaadót megóvjunk a fizetéseképtelenségtől. Kimondja, hogy az adós, hitelezők és a munkavállalók érdekében a fizetéseképtelenségi jognak uniós szinten a társaságok megmentését célzó eszközként kell szolgálnia. Az Európai Parlament felkérte a Bizottságot, hogy készítsen javaslatokat az uniós társasági fizetéseképtelenségi kerettel kapcsolatban az összes működőképes alternatíva alapos elemzése alapján, az egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében.

Az Európai Bizottság „Együtt egy újfajta növekedésért” című második egységes piaci intézkedéscsomagról szóló közleményében² kulcsintézkedéseként vállalta a fizetéseképtelenségre vonatkozó uniós szabályok korszerűsítését.

¹ Az Európai Parlament 2011. november 15-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a fizetéseképtelenségi eljárásról az uniós társasági jog keretében.

² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A második egységes piaci intézkedéscsomag: Együtt egy újfajta növekedésért (letöltve: 2022. 09. 30.)

Kezdeményezés a tagállami fizetéseképtelenségi jog harmonizálására

Az Európai Bizottság 2014. március 12-i 2014/135/EU az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről szóló ajánlása³ rámutatott, hogy a tagállamok közötti fizetéseképtelenségi, illetve a második esélyt nyújtó nemzeti jogszabályok eltérése megakadályozhatja a hatékony és egységes belső piac működését. Számos tagállamban több mint 3 évig tart, hogy a csődbe ment, ám becsületes vállalkozások mentesüljenek az adósságaik alól és újrakezdhesék üzleti tevékenységüket.⁴ Ez az idő nagyon hosszú, aminek következménye az lehet, hogy az adósok vagy adósságcsapdába rekednek, vagy a feketegazdasághoz fordulnak, vagy székhelyüket áthelyezik egyik tagállamból másik tagállamba, abból a célból, hogy rájuk nézve egy kedvezőbb rendszerhez férhessenek hozzá. Ennek kiküszöbölése érdekében a Bizottság felkérte a tagállamokat, hogy legfeljebb 3 évre csökkentsék a mentesülési időt a tisztességes vállalkozók részére a csődeljárás alá vont adósságaik alól. Továbbá javasolja a tagállamoknak biztosítaniuk kellene a reorganizációs lehetőségekhez való hozzáférést még azt megelőzően, hogy nyilvánvalóvá válna a fizetéseképtelenség valószínűsége.

A jogbizonytalanság, a bonyolult, hosszadalmas eljárások elrettentik a befektetőket attól, hogy határokon átnyúló módon terjeszkedjenek. A jogszabályok magasabb szintű harmonizációjával a problémát orvosolták, melynek következménye lehet a belső piac fellendülése, ezáltal nőhet az Európai Unió versenyképessége, illetve ösztönözheti a határokon átnyúló beruházásokat is. A fizetéseképtelenség anyagi jogának uniós harmonizációja viszont differenciált megközelítést tesz szükségessé. A jogharmonizációnak azokra a területekre kell így szorítkoznia, amelyek az egységes belső piac vagy a tőke szabad áramlása szempontjából meghatározóak, és amelyek tekintetében a létező tagállami megoldások már most is igen közel állnak egymáshoz.⁵

A fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendelet

Az Európai Parlament és a Tanács 2015/848 a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendeletében⁶ a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások esetében felmerülő joghatósági, elismerési és végrehajtási, az alkalmazandó joggal kapcsolatos és az együttműködésre vonatkozó

³ A Bizottság ajánlása (2014. március 12.) az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről EGT-vonatkozású szöveg.

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról.

⁵ Bakó János: A szerkezet-átalakítási eljárások és a fizetéseképtelenség új megközelítése az Európai Unióban, NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2019, 269. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról.

kérdésekkel foglalkozik, továbbá a fizetéseképtelenségi nyilvántartások összekapcsolására is kitér. Hatálya alá tartoznak továbbá a vállalkozókat és egyéb természetes személyeket érintő adósság alóli mentesítési eljárások. Mindazonáltal nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy speciális típusú eljárásokat vezessenek be, illetve nem foglalkozik az említett eljárásokat szabályozó nemzeti jogszabályokban tapasztalható eltérésekkel, azok harmonizálásával. Egy olyan jogi szabályozást teremtett a jogalkotó, amely kizárólag a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi esetekre korlátozódik, nem távolít el minden akadályt a szabad mozgás útjából, illetve a befektetők sem tudják előre meghatározni, hogy az adósuk potenciális pénzügyi nehézségei a jövőben határokon átnyúlók, vagy belföldi természetűek lesznek-e. Ezen problémák feloldására indult el egy jogalkotási folyamat, amelynek célja túllépni az igazságügyi együttműködésen és érdemi szabályokat meghatározni a megelőző szerkezetátalakítási eljárások, valamint a vállalkozók adósság alóli mentesítéséhez vezető eljárások tekintetében.

A szerkezetátalakítási eljárás megalapozása

Az Európai Parlament és Tanács a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló irányelv javaslatában⁷ felvázolja, hogy ha rendelkezésre állnának megelőző eljárások a munkahelyek jelentős hányadát meg lehetne menteni. Fontos hangsúlyozni, ha felszámolás alá kerülnek a vállalkozások, velük együtt a munkahelyek is megszűnnének, amely eredményeképpen munkanélküliség ütné fel a fejét a tagállamokban.

Egy 2012-es gyorsfelmérés szerint Európában az üzleti vállalkozások fele nem él túl 5 évet. Az Európai Unióban 200.000-re becsülik azoknak a cégeknek a számát, amelyek évente csődbe mennek, ez azt jelenti, hogy 1,7 millió ember veszíti el a munkahelyét évente.⁸ Ezek között négyből egy esetben határokon átnyúló fizetéseképtelenségről van szó, azaz több mint egy tagállam⁹ hitelezői és adósai érintettek benne.

A becslések szerint, ha a becsületes vállalkozók második esélyt kapnának tevékenységük újraindításához, ez Európa szerte 3 millió munkahely megmaradásához vezetne.¹⁰ A javaslat

⁷ (COM(2016)0723 – C8-0475/2016 – 2016/0359(COD))

⁸ https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-48/de_insolvency_country_factsheet_40032.pdf (letöltve: 2022.08.10.)

⁹ Az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről szóló bizottsági ajánlást kísérő hatásvizsgálat, SWD (2014) 61 final, 2014.03.12., 2. o.

¹⁰ Éves jelentés az európai kvv-król 2015/2016. 54. o.

szerint a szerkezetátalakítás előtt álló akadályok eltávolítása hozzájárulna a megszűnő álláshelyek számának és az ellátási láncba tartozó hitelezők veszteségének minimálisra csökkentéséhez, a szakismeretek és a készségek megőrzéséhez és ilyen módon kedvezően tudna hatni a gazdasági fejlődésre.

A szerkezetátalakítási eljárás megszületése

Az Európai Parlament és Tanács hosszadalmas jogalkotási folyamat eredményeként fogadta el a megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és az adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról szóló 2019/1023 irányelvet (továbbiakban: Szát. Irányelv), amely bevezetett egy új eljárást, még pedig a szerkezetátalakítási eljárást.

A 34. cikk előírja az uniós országok számára, hogy 2021. július 17-ig át kell ültetniük jogrendszerükbe az irányelv szerinti rendelkezéseket, mindemellett azokra a tagállamokra nézve, akiknek nehézséget jelent az irányelv elfogadása, kihirdetése további végrehajtási határidőt szab, egy évvel hosszabbítható meg ezen kötelezettség teljesítése.¹¹

Az Európai Unió célja a szerkezetátalakítási eljárás bevezetésével *egy rugalmasabb megoldás nyújtása az átmeneti likviditási gondokkal küzdő, de egyébként életképes, gazdaságosan működő vállalatok számára*, annak érdekében, hogy ugyanazon eljárás alatt valósuljon meg az adós megmentése uniós viszonylatban. A szerkezetátalakítási terv segítségével helyre lehet állítani az adós vállalkozás pénzügyi jólétét, abból a célból, hogy továbbműködhesen és ne a felszámolás legyen az egyetlen kiút az adósságból. Az irányelv biztosítani kívánja az említett adós vállalatok számára a korai szerkezetátalakítást, a becsületes vállalkozások esetében pedig az adósság alóli mentesítés lehetőségét.

Mindezekon túl, a vállalkozások – különösen *az Unió összes vállalkozásának 99 %-át képviselő kkv-k* – számára lenne hasznos a koherensebb, uniós szintű megközelítés.

A kis- és középvállalkozások köre a különböző tulajdonosi struktúrájú, forgalmú és változó számú alkalmazottat foglalkoztató vállalkozások széles körét foglalja magában.

A kis- és középvállalkozások (továbbiakban: kkv), különösen azok, amelyek pénzügyi nehézséggel küzdenek, gyakran nem rendelkeznek az ahhoz szükséges pénzügyi erőforrásokkal, hogy állni tudják a magas szerkezetátalakítási költségeket, és élhessenek a

¹¹ Szát. irányelv 34. cikk (letöltve 2022.07.25.)

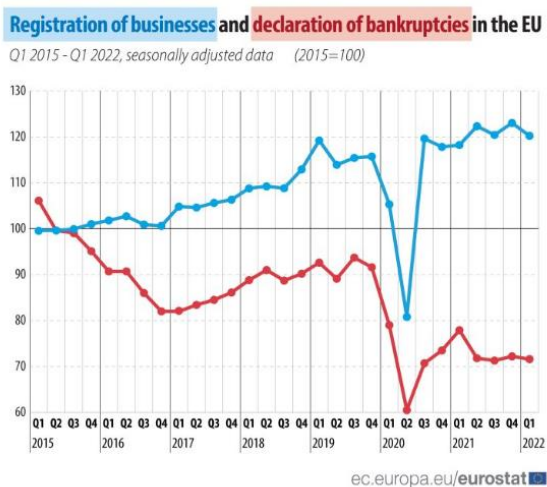
kizárólag egyes tagállamokban rendelkezésre álló hatékonyabb szerkezetátalakítási eljárásokból fakadó előnyökkel. Szükség van tehát a kkv-k ilyen irányú támogatására. Ezen kívül – tekintettel arra, hogy a kkv-knak korlátozott erőforrások állnak rendelkezésére a szakértői segítség igénybevétele, saját tervezési stratégia kidolgozására, ezért *korai előrejelző eszközöket* kell rendelkezésre bocsátani, amelyek figyelmeztetik az adósokat a fizetéseképtelenség veszélyére és arra, hogy cselekedni kell, hogy elkerüljék az esetleges megszűnést. A korai előrejelző eszközök kidolgozása a tagállamok feladata.

Összefoglalva a szerkezetátalakítás eljárás uniós bevezetésének céljait, azok az alábbiak:

- megmenteni az átmeneti likviditási zavarral küzdő, feltehetően életképes vállalkozásokat,
- egy új, egységes, minden tagállamban azonos¹² és rugalmasabb eljárás biztosítása a megmentéshez,
- *továbbműködés biztosítása, a munkahelyek megtartása* és a vállalkozások, mint piaci szereplők, adófizetők, stb. fennmaradása céljából,
- legyen a felszámolásnak igazi alternatívája, aminek a segítségével megmenthető a nehéz helyzetbe került vállalkozás,
- biztosítani kell a korai felismerési eszközöket, hogy mihamarabb sor kerülhessen az eljárásra, ami annak sikerét is növeli,
- a becsületes vállalkozók esetében biztosítani az adósság alóli mentesítés lehetőségét.

Fizetéseképtelenségi és szerkezetátalakítási eljárások a számadatok tükrében

A vállalkozások bejegyzésének és a fizetéseképtelenségi bejelentésének számadatai az Európai Unióban 2015-2022-ig:

¹² Megjegyzendő, hogy vannak tagállamok, ahol már ezt megelőzően is volt megelőző szerkezetátalakítási eljárás, vagy a fizetéseképtelenségi eljárás keretei között biztosított ennek a lehetősége (pl. Németország, Finnország).

(forrás: eurostat)¹³

2020-ban a Covid-19-nek köszönhetően óriási csökkenést tapasztalhattunk mind a bejegyzések, mind a fizetéseketelenségi bejelentések tekintetében. A tagállamok által bevezetett korlátozások miatt csak az a vállalkozás tudott életben maradni, akiknek volt megfelelő pénzügyi tartaléka ugyanakkor az Unió által is engedett állami támogatásoknak köszönhetően, számos vállalkozás át tudta vészelni a krízist. 2020 harmadik negyedévében következett be a növekedés és 2021 második negyedétől kezdve 2022 első negyedévéig összességében stagnálás figyelhető meg a fizetéseketelenségi bejelentések tekintetében, míg a bejegyzések száma növekedett.

Érdekes áttekinteni az egyes tagállamok fizetéseketelenségi bejelentéseinek az alakulását is:

Bankruptcy declarations of businesses by country*, Q1 2018 to Q1 2022

% change compared with the previous quarter

* Seasonally adjusted

	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022
EU (available countries)	3.1	2.5	-2.5	1.7	2.7	-3.8	5.2	-2.2	-13.8	-23.4	16.9	4.0	6.0	-7.8	-0.7	1.3	-0.8
Euro area (available countries)	5.9	-1.2	1.0	-0.2	2.1	-3.1	6.1	-3.5	-13.7	-29.4	23.8	7.5	-1.7	0.1	-0.7	1.2	-0.3
Belgium	-3.5	-14.7	10.8	9.7	-5.3	11.3	-5.1	-6.2	0.0	-51.9	50.8	-18.2	-6.3	3.3	6.6	19.9	12.8
Bulgaria	-14.5	17.8	-17.2	14.4	-3.7	17.3	-7.5	1.5	-14.0	-17.6	26.1	-5.4	-3.9	17.9	-9.9	6.9	12.7
Czechia																	
Denmark	-28.1	32.7	-3.2	4.2	31.1	-16.0	-3.1	-1.2	-31.1	13.6	4.6	-23.6	183.7	-53.1	-10.1	38.7	-4.4
Germany	-2.5	-0.7	-3.3	-0.5	0.5	-1.0	2.1	-6.0	1.0	-6.1	-17.9	-1.3	3.6	-0.8	-8.1	3.5	
Estonia	95.1	-71.6	135.7	-9.3	12.1	1.4	-30.1	112.4	-41.4	31.6	11.8	-12.0	-27.9	19.2	-31.8	-12.5	50.6
Ireland																	
Greece																	
Spain	-2.0	5.6	-6.0	3.3	1.7	-0.5	13.6	5.0	-32.2	-14.6	76.3	13.5	12.9	2.9	0.1	-0.7	-1.8
France	-3.6	3.7	2.7	1.6	-6.5	-1.2	-3.3	1.1	-24.2	-38.6	38.9	-7.2	-12.2	-0.5	-2.2	18.1	17.6
Croatia																	
Italy	1.8	-3.0	-4.3	-0.5	4.5	-4.4	6.8	-4.2	-18.0	-66.1	159.6	28.5	-2.0	-9.4	-1.8	-9.8	-3.3
Cyprus	-10.8	-51.2	19.8	-21.4	-12.7	109.1	8.5	-9.9	-59.4	26.5	166.4	-35.6	243.5	-63.3	-38.8	-67.2	7.3
Latvia																	
Lithuania	-12.4	-0.8	8.2	-22.0	-17.2	13.1	-14.9	3.7	-20.2	-34.9	-27.3	10.8	-6.0	24.1	18.1	-0.9	38.5
Luxembourg	25.1	4.3	-16.1	18.1	8.9	-23.5	38.1	-8.3	-37.1	49.9	7.2	-10.2	31.3	-20.5	2.1	-6.7	
Hungary																	
Malta	-66.6	0.0	99.7	0.0	300.1			0.0	0.0	-66.6	0.0	299.7	-50.0	-49.9	0.0	99.7	
Netherlands	2.6	1.5	3.3	-3.2	-1.0	6.4	5.2	-4.3	-4.7	7.4	-28.4	-16.7	-19.7	-3.2	-11.6	19.4	-2.8
Austria																	
Poland	-4.7	25.9	-25.7	20.3	-1.9	-14.9	12.6	9.9	-13.8	13.0	-13.5	-20.5	13.1	-30.7	3.1	1.3	-3.8
Portugal	-11.2	-4.9	8.2	-6.2	-16.7	16.9	3.1	-5.4	-4.9	9.8	12.3	-22.6	4.8	-10.2	7.4	-9.0	-18.0
Romania	-4.7	46.9	-15.3	-1.6	20.3	11.1	-22.5	11.0	-12.1	11.9	-8.5	24.6	82.9	-56.9	17.7	-38.3	-27.5
Slovenia	10.8	-13.2	0.3	-9.7	9.1	-9.8	0.0	14.0	0.4	-36.0	28.7	-1.2	-2.1	-6.9	-12.5	18.8	-6.4
Slovakia	97.0	-5.1	12.1	-2.6	17.9	-15.3	20.8	-15.8	7.0	-33.2	-28.1	28.9	-21.4	20.2	11.6	-4.2	-10.0
Finland																	
Sweden																	
Iceland	5.0	2.8	-50.1	87.3	-40.0	27.4	-12.1	50.0	1.6	-29.4	-17.7	-23.9	95.6	31.1	-13.7	-52.5	-19.0
Norway	6.1	9.1	-5.3	-3.3	3.6	-3.8	15.1	-6.1	-4.7	-14.3	4.6	-1.6	-23.7	6.8	-7.3	6.4	4.2

: Data not available

Source: Eurostat (sts_rb_q)

eurostat

(forrás: eurostat)¹⁴

2022 első negyedében az EU-ban 0,8%-kal, az euróövezetben 0,3%-kal csökkent a fizetéseketelenségi bejelentések száma 2021 negyedik negyedévéhez képest. Tagállami szinten a legnagyobb csökkenést Romániában, Lettországon és Portugáliában, a legnagyobb növekedést pedig Észtországban, Litvániában és Franciaországban tapasztalhattuk.

A szakértők szerint, a jövőre nézve a pandémia időszakában nyújtott támogatási intézkedések fokozatos megszüntetése, illetve az orosz-ukrán háború miatt várhatóan emelkedni fog a

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quarterly_registrations_of_new_businesses_and_declarations_of_bankruptcies_statistics#Quarterly_comparison_by_Member_State (letöltve: 2022.08.11.)

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quarterly_registrations_of_new_businesses_and_declarations_of_bankruptcies_statistics#Quarterly_comparison_by_Member_State (letöltve: 2022.08.10.)

vállalati fizetéseképtelenségek száma az Európai Unióba. Jaroslaw Jaworski, a Coface közép- és kelet-európai regionális vezérigazgatója szerint: „Arra számítunk, hogy folytatódik a vállalati fizetéseképtelenségek növekedése. Az orosz-ukrán háború következményei felgyorsítják ezt a növekedést, különösen mivel a nagyszabású támogatási programok valószínűleg nem fognak megvalósulni, úgy, mint a koronavírus okozta zárlatok idején”¹⁵

A reorganizáció megvalósulásának vizsgálata egyes tagállamok tekintetében

A Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai szerint *Németország* tekintetében 2020-ban 15.841, míg 2021-ben 13.993 vállalat vált fizetéseképtelenné. Elmondhatjuk, hogy az elmúlt évekhez képest nagyon alacsony fizetéseképtelenségi számokról beszélünk, azonban nem minden régió profitált ebből a helyzetből. A legtöbb eljárás az építőipari ágazatban indult, a második érintett szektor a kereskedelem (beleértve a gépjárművek karbantartását és javítását) volt. 2020-ban a harmadik helyen a vendéglátó ipar állt, amit 2021-re megelőzött az egyéb gazdasági szolgáltatások, illetve a szakmai tudományos és műszaki szolgáltatások szektora, ez utóbbi mindössze 19 fizetéseképtelenséggel.¹⁶

Németországban 2011 és 2018 közötti időszakban összesen 18.368 fizetéseképtelenségi eljárás zárult le reorganizációs céllal. Ebből csak 4,5%-ának, azaz 828 vállalkozás esetében sikerült a reorganizáció, azonban az eljárások 80%, azaz 14.753 esetben sikertelen, vagy nem volt lehetséges a helyreállítás, ennek során pedig csupán 12.196 munkahely maradt fenn. A reorganizáció sikerességét vizsgálva, az alacsony (50 000 euró alatti) követelések tekintetében csekély számban, mindössze 7% esetén sikerült újjászervezni és továbbműködtetni a vállalkozást. Az 50.000 euró feletti követeléssel rendelkező vállalkozások esetében már jóval sikeresebbek az eljárások.¹⁷ Ez utóbbi oka feltehetően az, hogy a vállalkozás tulajdonosaira, tagjaira a nagyobb adósság, nagyobb terhet jelent, emiatt még jobban érdekükben áll a továbbműködtetés.

Finnországban már 1993 óta törekszenek egyfajta szerkezetátalakítás megvalósítására a nehéz helyzetbe került vállalkozások esetében.

¹⁵ Közép – kelet európai fizetéseképtelenségi jelentés 2021, Coface for trade 3.o.

¹⁶ <https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/Unternehmen/Gewerbemeldungen-Insolvenzen/Tabellen/wirtschaftszweige2008.html> (letöltve: 2022. 08.10.)

¹⁷ <https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/Unternehmen/Gewerbemeldungen-Insolvenzen/Tabellen/insolvenzverfahren-von-unternehmen-nach-hoeheder-forderung-sanierungserfolg.html> (letöltve: 2022.08.10.)

A bíróságok által elbírált vállalkozások szerkezetátalakítására irányuló kérelmei 2019 és 2021 között:

	Összes elbírált kérelem	Elutasítva ok: csőd (teljes fizetés-képtelenség)	Szerkezet-átalakításra vonatkozó javaslat elutasítva	Eljárás megszüntetése csőd miatt	Eljárás megszüntetése a javaslat hiánya miatt	Helyre-állítás megerősítve
2019	384	5	2	28	4	133
2020	377	7	4	27	4	117
2021	356	3	1	24	3	139

(forrás: StatFin)¹⁸

2019 és 2021 között összesen 389 esetben erősítette meg a bíróság a szerkezetátalakítást, míg 15 esetben elutasította a kérelmet teljes fizetése képtelenségre hivatkozva. Olyan is előfordult, 79 esetben, hogy a vállalkozás az eljárás lefolytatása közben nyilvánított csődöt, ilyenkor az eljárást végzéssel szüntették meg. A 2021-es évet alapul véve az iparágak tekintetében a legtöbb szerkezetátalakítási eljárást az egyéb szolgáltatási tevékenységgel (vendéglátás, szépségipar, stb.) összefüggésben indítottak. A sorban utána álló terület az építőipar, ahol 77 esetben került sor az eljárás megindítására.¹⁹

Azt a következtetést vonhatjuk le, hogy viszonylag csekély számban fordul elő a vállalkozás szerkezetátalakítására irányuló kérelmének bíróság általi elutasítása, kifejezetten akkor, ha a vállalkozás láthatóan menthetetlenül fizetése képtelen. A képet viszont árnyalja, hogy a megindult eljárásoknak körülbelül csak harmada vezet eredményre. A finn fizetése képtelenségi szabályozás az adós vállalkozás helyreállítását, továbbműködését célozza kifejezetten.

Egy 2020/2021-es tanulmány alapján *Litvániában* 2001 és 2019 között indított 495 szerkezetátalakítási ügyből mindössze 48 vállalatot sikerült átstrukturálni, közülük is azonban 3 később csődöt jelentett.

Szlovákiában 2018-ban mindössze 15 szerkezetátalakítási eljárásból 6-ot hagytak jóvá, míg 2019-ben 5 eljárást kezdeményeztek, amelyből csak 1-et hagytak jóvá.²⁰

A magyarországi statisztikai adatok

¹⁸

https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_kony/statfin_kony_pxt_13fm.px/table/tableViewLayout1/ (letöltve: 2022.08.10.)

¹⁹ lásd: u.o.

²⁰ Insolvency & Restructuring Survey – bnt attorneys in CEE – 2020/2021

1. ábra. Felszámolási eljárások száma Magyarországon,
2004-2020. I. negyedév

(forrás: eulerhermes)²¹

A gazdasági növekedéssel párhuzamosan 2014-től folyamatosan csökkent Magyarországon a fizetéseképtelenségi eljárások száma. 2012-ben még közel 24 ezer felszámolási eljárás indult, addig 2019-ben az esetszám 5000 körülire zuhant vissza, 2020-ban pedig 5000 alatt maradt.²² 2021-ben összesen 10.659 felszámolást rendeltek el, ebből kevesebb, mint 4000 indult gazdasági társaságokkal szemben, a legtöbb felszámolási kérelem kft-vel szemben lett benyújtva (3567). Meglepő, hogy számos felszámolási egyezség született (84), főként kft-k esetében.

A szerkezetátalakítási eljáráshoz nagyon hasonló csődeljárások száma is folyamatosan csökken. A csődkérelmek (nem a megindult eljárások) száma, köszönhetően a kötelező öncsődnek, a csődeljárásról, felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. számú törvény (továbbiakban: Cstv.) hatályba lépésekor meghaladta a 4000-ret, majd 1993-ban 1000 alá, 1994–95-ben 200 alá, 1996-ban 100 alá csökkent. 1997–1999-ig számuk évi 50 körüli volt. A Cstv. hatálybalépésétől 2000. év közepéig összesen 5758 esetben kezdeményeztek csődeljárást, ebből a bíróságok 3557 eljárás megindítását rendelték el.²³

„Az 1993. évi LXXXI. sz. törvény (I. Cstv. Novella) jelentősen módosította a Cstv-t. A módosítás keretében a csődeljárás egésze újraszabályozására került sor. Megszűnt a kötelező öncsőd intézménye, ezzel együtt eltűntek a gazdaságból maguk a csődök is.”²⁴

²¹ https://www.eulerhermes.com/hu_HU/hirek-es-elemzesek/friss-hirek/trendfordulo-emelkedhet-a-vallalati-behajtasi-ugyek-szama.html (letöltve: 2022.08.10.)

²² <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gazd/2019/index.html#bbvllalkozstregisztrltaksszntettek> (letöltve: 2022. 08. 10.)

²³ Hunyor Erna: Napjainkra elavulttá vált a csődtörvény. 2001. augusztus 30.

²⁴ Erdős Károly: A hazai csődjog fejlődéstörténete. 2013. 02.

https://www.foe.hu/uploads/Hazai%20csődjog%20fejlődéstörténete_kesz.pdf (letöltve: 2022. 09. 26.)

A csődeljárások száma 2015-ben 67, 2016-ban 50 volt.²⁵ 2017-ben a Törvényszékekre 49, 2019-ben 47 csődkérelem érkezett gazdasági társaságokat érintően, ebből a legtöbb a Fővárosi Törvényszékre. Vannak Törvényszékek, ahová nem adtak be csődkérelmet.²⁶

Muzsalyi Róbert vizsgálatot folytatott a csődeljárások és egyezségek számának alakulását illetően.²⁷ Megállapítása szerint, „A vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy bár a 2009-es módosítások átmenetileg két éven át kiugróan magas csődkérelmet eredményeztek, azonban a későbbi években ez a trend drasztikusan megváltozott (2017-ben például csak 24 csődegyezséget hagytak jóvá). Az elemzés következtetései szerint egyértelművé váltak a szabályozás hiányosságai - a hitelezői igények elfogadásával kapcsolatos visszaélési lehetőségek mind az adósi, mind a hitelezői oldalon - és az is leszögezhető volt, hogy a 2009-es törvénymódosításban megfogalmazott célt, a reorganizációt az eddigi csődegyezségeknek csak nagyon kis százaléka tudta megvalósítani.”²⁸

A Magyarország Bíróságai által publikált Statisztikai Évkönyvek alapján, 2020-ban mindösszesen 22 csődeljárás indult gazdasági társaságokkal szemben, és 17 egyezség született.²⁹

2021-ben összesen 68 csődeljárás indult, a legtöbb a Fővárosi Törvényszéken (52), számos törvényszéken nem is indult ilyen eljárás, illetve alig 1-2, és mindösszesen 8 egyezség született. A csődeljárások közül 33 indult gazdasági társaságokkal szemben, többnyire kft-ék, illetve rt-ék voltak érintettek.³⁰

²⁵ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gaz/gaz1612.pdf> (letöltve: 2022. 09. 25.)

²⁶ <https://birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/2017-evkonyvek#> (letöltve: 2022. 09. 25.)

²⁷ Muzsalyi Róbert: Csődeljárások a számok tükrében. In: Gazdaság és Jog, 2015/9., 20-24. o.

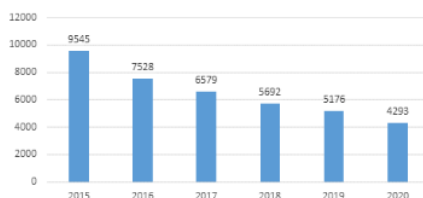
²⁸ Muzsalyi Róbert: Lehet-e a szerkezetátalakítási eljárás a csődeljárás alternatívája? In: Fizetésképtelenségi Jog, 2021/2-3.

²⁹

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbirosag.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2021-06%2Fiii.4.csod-felszamolas.2020.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK> (letöltve: 2022. 08. 10.)

³⁰ <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbirosag.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fii.4.csod-felszamolas.2021.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK> (letöltve: 2022. 08. 10.)

Vállalati fizetésképtelenségi eljárások száma Magyarországon, 2015-2020

1

(forrás: eulerhermes) ³¹

Az eljárások száma kevesebb, mint a felére esett öt év alatt Magyarországon. A statisztikai adatok alapján az látható, hogy a fizetésképtelenségi eljárásokkal összefüggésben megszűnő vállalkozások száma folyamatosan csökken mind uniós szinten, mind Magyarországon, még ha a háborús hatások miatt várhatóan növekedni is fog ez a szám. Az összes megszűnés számának tükrében a szerkezetátalakítási eljárás európai bevezetése kissé megkésettnek tűnik.

Látható, hogy a fizetésképtelenségi eljárások számához viszonyítva elenyésző a megmentett vállalkozások száma, azaz a reorganizációké.

A számok tükrében egy, a vállalkozások megmentésére irányuló újabb eljárás bevezetése Magyarországon meglehetősen kérdéses eredménnyel kecsegtet, kivéve, ha ez az eljárás valóban képes megvalósítani a kitűzött célokat, a korai felismerés mellett, képes hosszabb távú továbbműködést biztosítani.

Hasznos információ lenne, ha lennének statisztikai adatok arra nézve, hogy a megmentett vállalkozások hány évig működtek még a sikeres fizetésképtelenségi eljárásokat követően. A legtöbb tagállamban nincs erre irányuló vizsgálat, így statisztikai adatok sem állnak rendelkezésre.

³¹ https://www.eulerhermes.com/hu_HU/hirek-es-elemzesek/friss-hirek/emelkedesnek-indult-a-felszamolasi-es-csodeljarasok-szama.html (letöltve: 2022.08.10.)

AZ ADÓS TOVÁBBMŰKÖDÉSE, MINT CÉL MEGJELENÉSE ÉS MEGVALÓSULÁSA A CSŐDELJÁRÁSBAN

A csődeljárás főbb jellemzői, a továbbműködés mint cél törvényi megjelenítése

Hosszú ideig a fizetéseképtelenséget megelőző, annak elkerülését szolgáló, jogilag szabályozott eljárások közül csupán a csődeljárás állt rendelkezésre Magyarországon.

A csődeljárás olyan eljárás, amelynek során az adós - a csődegyezség megkötése érdekében - fizetési haladékot kap, és csődegyezség megkötésére tesz kísérletet³².

A csődeljárás szabályozásának módosítására számos alkalommal került sor, de ezek sem növelték meg az eljárás népszerűségét, az előzőekben ismertetett számadatokból is jól láthatóan.

A csődeljárást egy népszerűtlen, rugalmatlan, kockázatos és vontatott eljárásként írja le a magyar közvélemény.³³ A témában jártas szakemberek állításuk okait a bonyolult eljárási rendjben, a tarthatatlan határidőkben jelölték meg, továbbá az egyik legnagyobb hibája az eljárásnak, hogy sikertelenség esetén hivatalból indul meg a felszámolási eljárás, és ettől mindegyik fél tart.

A Cstv. preambuluma szerint, a törvény célja *a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben lévő vagy fizetéseképtelen gazdálkodó szervezetek adósságának csődeljárásban, hitelezőkkel való egyezségkötéssel történő rendezése*, ha pedig ez nem lehetséges, a fizetéseképtelen gazdálkodó szervezetek felszámolás útján való megszüntetése és *a hitelezői érdekek védelme*.

A Cstv. a hitelezők érdekeinek védelmét, a hitelezői követelések minél teljesebb kielégítését tűzi ki célul, e mellett, a gazdálkodó szervezet adósságának³⁴ rendezését a csődeljárásban. A Cstv. jelzi a csődeljárás és felszámolási eljárás egymáshoz való viszonyát, ha a csődeljárás nem lehetséges, vagy sikertelen, akkor automatikusan sor kerül felszámolási eljárásra, de az elsődleges szerepet a törvény a csődeljárásnak szánta.

A preambulumban megjelenik *a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet*, amely lehet a fizetéseképtelenség előkapuja, lehetővé téve, hogy a kritikus helyzetet az adós csődeljárásban rendezze, mintegy a fizetéseképtelenség prevenciójaként.

³² Cstv. 1. § (2) bek.

³³ <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/mi-fan-terem-a-szerkezetatalakitas/> (letöltve: 2022. 09. 03.)

³⁴ Csőke Andrea az adósság rendezése kifejezést bizarrnak találja, helyesebbnek ítéli a tartozások rendezése kifejezést. Csőke Andrea: Nagykommentár a csődtörvényhez. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2015, 53. o.

Az egyezségi tárgyaláson a hitelezők igyekeznek többségi döntéssel működésében fenntartani az adós vállalkozást. Nem szolidaritásból teszik ezt meg, hanem alapos indokuk van rá, ugyanis tudják, hogy a csődnél csak egy rosszabb dolog történhet: ha felszámolják az adóst, mivel akkor kisebb az esély a követelés megtérülésére. A felszámolás során a Cstv. által meghatározott kielégítési sorrend érvényesül.³⁵ Ennek következményeként az ún. „utolsónak ami marad” elv lép életbe, vagyis a sorban utolsó helyeken álló követelések általában ki nem elégített követelések maradnak.

A fizetéseképtelenségi helyzetbe került adós gazdálkodó szervezetek *újraszervezésének megvalósítása (reorganizáció)*, azok továbbműködtetése a Cstv.-ben nincs szövegszerűen kinyilvánítva, az csak áttételesen, a Cstv. menetének szabályozása körében jelenik meg. A gyakorlatban, a reorganizációs cél sokszor háttérbe szorul, a hitelezőkkel való megegyezés dominál, az adós megmentése másodlagos, pedig az utóbbi biztosítja hatékonyan az előbbi.³⁶

Kutatás a csődegyezséget kötött adósok továbbműködésére vonatkozóan

Két közgazdász kutatást végzett arra vonatkozóan, hogy a csődeljárásban egyezséget kötött adós gazdálkodó szervezetek milyen arányban és időtartamban élték túl az egyezséget, azaz mennyire volt hatékony reorganizációjuk.³⁷

2009–2013 KÖZÖTT CSŐDINDÍTÁSI KÉRELEMMESEL A FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉKHEZ FORDULÓ EGYEZSÉGET KÖTÖTT VÁLLALATOK STÁTUSZA A 2013. ÉV VÉGI ADATSZOLGÁLTATÁS ALAPJÁN

Vállalati státusz		Egyezséget kötött vállalatok száma	Egyezséget kötött vállalatok aránya
Aktív	Active (= működő)	3	0,04
	Active (insolvency proceedings = csődeljárás alatt álló)	31	0,39
	Active (in liquidation, dissolved = felszámolási eljárás alatt álló)	3	0,04
Nem aktív	Active (dormant = alvó)	30	0,38
	Bankruptcy (felszámolás alatt álló nem működő vállalat)	12	0,15
Összesen		79	1,00

(forrás: Pénzügyi szemle)³⁸

³⁵ Cstv. 57.§

³⁶ Barta Judit: A német fizetéseképtelenségi eljárás rendje és összevetése a magyar fizetéseképtelenségi szabályozással. In: A fizetéseképtelenség aktuális jogi problémái nemzetközi kitekintéssel, Patrocinium Kft., Budapest-Miskolc, 2018., 60. o.

³⁷ Pálkó Éva - Tóth Tamás: Hatékony csőd és reorganizáció a hazai gyakorlatban. In: Pénzügyi Szemle, 2017, 3. szám, 341-342. o.

³⁸ Pálkó Éva - Tóth Tamás: id. mű, 342.

Az Amadeus adatbázis adatai alapján megállapították, hogy 2013-ban *mindössze három vállalat* maradt aktív, működő státuszban abból a 79 vállalatból, amelyek a csődeljárás szerint reorganizálásra kerültek. A mintában szereplő, pénzügyi nehézséggel küzdő, csődeljárás alá került vállalatok, amelyekre vonatkozóan egyezség született, 1–3 évvel sem élték túl a csődegyezség megkötésének időpontját. Ez alatt az időszak alatt szinte minden adós gazdálkodó szervezetet, amelynek az egyezség biztosította a továbbműködését, kivezettek a piacról, vagy formálisan még működött, de tevékenységet ténylegesen nem végzett.

Az adós továbbműködése a csődeljárást kezdeményező vállalkozások részéről, a gyakorlati tapasztalatok alapján, nem jelenik meg erőteljesen, többnyire inkább a valamely célból történő időhúzást szolgálja. A szerzők az egyezségi tárgyalások jegyzőkönyveit vizsgálva megállapították, hogy olyan reorganizációs terv nem készült, amely alátámasztotta volna, hogy az egyezséggel záruló eljárást követően a vállalatok a reorganizáció eredményeként képesek értékteremtő növekedési pályára áttérni. Ezt nevezhetjük a reorganizáció „kudarcának” is.

A csődegyezség megszületésének magyarázó változói között tehát *nem a gazdasági hatékonysági kritériumok voltak a meghatározók. Nem a múltbeli értékteremtő képesség* vagy az arra vonatkozó *jövőbeli várakozások* alapján született meg a vizsgált egyezséget kötött adósoknál az egyezségi döntés, hanem jóval inkább a hitelezőkre nézve a minél kedvezőbb követelés kielégítése alapján.³⁹

A reorganizáció és továbbműködés vizsgálata a bírói gyakorlatban

A bírói gyakorlatban megjelenik annak vizsgálata, hogy a csődeljárást, a csődegyezséget az adós mire kívánja felhasználni, továbbműködés-e annak tényleges célja, vagy inkább időhúzás, a későbbi vagyonkimentés érdekében, illetve akár a vezető tisztségviselők, tagok felelősségének elkerülése áll a háttérben.

A Kúria több alkalommal is kifejtette, hogy a csődeljárást nem lehet annak érdekében megindítani, hogy a felek között létrejött egyezség teljesítése után az adós jogutód nélkül megszűnjön.⁴⁰

Az egyik ügyben a felek által kötött csődegyezség az alábbiakat tartalmazta: a végelszámolással történő megszűnés miatt nincs szükség reorganizációs programra.

A Kúria nem értett egyet a hitelezőnek azzal az álláspontjával, amely szerint a reorganizáció fogalmába beletartozik az átszervezésnek az a formája is, amikor az adós eleve a megszűnés

³⁹ Pálkó Éva - Tóth Tamás: id. mű, 343.

⁴⁰ Gfv.VII.30.098/2014/6. számú végzés, Gfv.VII.30.339/2013/5. és Gfv.VII.30.315/2013/3. számú döntések.

céljával kívánja a csődegyezés segítségével a hitelezők követelését csökkenteni, s az így megállapított összeg kifizetésével a fizetéseképtelenségét megszüntetni. A Cstv. által nevesített reorganizációs program az adós jövőbeli gazdálkodását meghatározó terv. Ennek rendeltetése az, hogy az adós a kötelezettségeinek egyezséggel történő rendezésével, tevékenységének a működés folytatása érdekében történő újjászervezésével (reorganizációval, melynek része a veszteség csökkentése) folytatni tudja a gazdálkodását. A csődeljárás célja az adós gazdasági helyzetének a hitelezőivel való egyezségkötés útján történő helyreállítása, tevékenységének folytatása érdekében.

*A csődegyezséget ennek a célnak az elérése érdekében kell a feleknek megkötniük, és a megkötött egyezés csak akkor fogadható el a bíróság által - az egyéb feltételek fennállása esetén is -, ha az eljárás adataiból megállapíthatóan az adós a tevékenységét folytatni kívánja.*⁴¹

Visszatérő kérdés az is, hogy a bíróság megtagadhatja-e a csődegyezés jóváhagyását, ha azt látja, hogy az adós célja nem a továbbműködés? Ennek előkérdése az, hogy milyen terjedelemben vizsgálhatja a bíróság a csődegyezséget?

Az egyik ügyben, amely a Kúriáig jutott, megerősítésre került az az álláspont, mely szerint a bíróság nem avatkozhat bele abba, hogy az adós és a nyilvántartásba vett hitelezői milyen gazdasági tartalommal alakítják ki a közöttük létrejövő egyezséget.

Az ügyben az egyik hitelező azt sérelmezte, hogy a létrejött megállapodás olyan egyoldalú előnyöket biztosít az adós részére, melyet egyezségként nem lehet értelmezni. Az adós ugyanis a bejelentett hitelezői igények 1%-át vállalta megfizetni, ez a hitelezői igény bejelentésével megfizetett nyilvántartásba vételi díj összegének felel meg, vagyis az egyezés alapján a hitelezők követeléséből szinte semmi sem térül meg. Az adós reorganizációs programot nem dolgozott ki. Az egyezés nem felel meg a jogszabálynak.

A Kúria álláspontja szerint az eljárásban nem egy elkülönült, formálisan létező program meglétének hiánya akadályozza a csődegyezés jóváhagyását, hanem az, hogy az adós nem rendelkezett a jövőre vonatkozó gazdasági tervvel. Helytállóan fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy a csődeljárás célja az adós gazdasági helyzetének a hitelezőivel való egyezségkötéssel történő helyreállítása, tevékenységének folytatása érdekében.⁴²

Egy másik ügyben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság egyezséget jóváhagyó végzését megváltoztatta, a csődeljárást pedig megszüntette, arra hivatkozva, hogy a reorganizáció terv puszta deklaráció, amely csak annyit tartalmaz, hogy a felszámoló jövőbeni feladatát átvéve az adós saját maga kívánja az ingatlanait értékesíteni. A jövőbeni gazdálkodó tevékenységre

⁴¹ Kúria összefoglalója a Gfv. VII.30.315/2013/3. határozathoz csődeljárás ügyében.

⁴² BH2014. 118.

vonatkozóan pusztán szándéknyilatkozatot foglal magába. A másodfokú bírósághoz fellebbezett hitelező kifejtette, hogy az adós csődeljárásának célja jelen esetben nem a reorganizáció, hanem a vagyon értékesítése oly módon, hogy a fedezetek ellenértéke csak részben szolgáljon a hitelezők visszafizetésére. A Kúria kiemelte, hogy a hitelezőknek kell felmérniük, hogy az adós által előterjesztett reorganizációs terv megfelelően alátámasztja-e az egyezségi javaslatban az adós által tett vállalások teljesítését, ebből kifolyólag a terv gazdasági megvalósíthatóságát, a bíróság azt nem vizsgálhatja és nem minősítheti. Ugyanakkor *a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy egyáltalán reorganizációs programnak/tervnek minősül-e az az irat, amit ilyen néven az adós a hitelezőknek megküldött, illetve a bírósághoz csatolt.* A Kúria a reorganizációs terv céljának elérése érdekében az ügyben támpontot ad az adós vállalkozás számára, hogyan is kell elkészítenie a gazdasági ésszerűség szabályai szerint reorganizációs programját.⁴³

A Kúria az eljárás iratai alapján megállapította, hogy elvárható tartalommal reorganizációs terv az adós csődeljárásában nem készült. Állítását azzal indokolta, hogy a csődkérelemhez csatolt mérleg szerint az adósnak nem voltak harmadik személlyel szemben fennálló követelései - a „reorganizációs program” mégis „követelései érvényesítése iránt” kívánt intézkedni. Az adós nem tagja vállalatcsoportnak, ennek ellenére „vállalatcsoporti szinten” törekszik az adósságállományt átstrukturálni - amely „átstrukturálás” pusztán a hitelezői igények elengedését jelentené.

A „reorganizációs programként” megnevezett irat pedig az adós helyzetének megoldásával csak annyiban foglalkozik, hogy 2 éves időtartamban vállalta az ingatlan értékesítését, és két okkal (társaságiadó fizetése és új tevékenységéhez szükséges gépek és anyag beszerzése) indokolta, hogy miért nem a teljes vételárat fizeti meg a hitelezőknek. Mind ezek alapján a Kúria helybenhagyta a másodfokú bíróság döntését, hogy az egyezség nem hagyható jóvá.⁴⁴

A következő jogeset nagyon hasonló az előbbieken vizsgált üggyhez. Az adós, illetve a hitelezők között szintén elfogadásra került a fizetőképesség helyreállítását és az adósságok rendezését célzó program és egyezségi javaslat, amelyet részletesebben dolgozott ki az adós

⁴³ A program elkészítésekor a csődeljárás iránti kérelméhez csatolt mérlegéből kell kiindulnia, figyelembe véve az azóta eltelt időszakban bekövetkezett eseményeket is.

Az adósnak fel kell tárnia (átvilágítás), hogy mi okozta a gazdasági nehézségeit, a fizetéseképtelenség, vagy az azzal fenyegető helyzet bekövetkezését.

A mérlegből és az átvilágítás eredményeiből kiindulva ki kell dolgoznia azokat a különböző időtávú (rövid és hosszú távú) intézkedéseket, amelyekkel gazdasági helyzetét stabilizálni akarja. Meg kell jelölnie azt is, hogy az intézkedéseknek várhatóan milyen következményei lesznek az adós vagyoni helyzetére, és így a hitelezői igények kielégítésére. Mind ezek ismeretében ki kell dolgoznia az adós stratégiáját arra vonatkozóan, hogy milyen módon kívánja az intézkedések esetleges negatív következményeit elhárítani, és a tevékenység folytatásának feltételeit megteremteni (cégnövekedési stratégia).

⁴⁴ BH 2015/231

vállalkozás. Ennek ellenére a másodfokú bíróság megállapította, hogy elvárható tartalommal nem készült reorganizációs program, mivel az csak a gazdasági tevékenység folytatásának pusztán lehetőségét veti fel, azt is csak középtávon, és a gazdasági életben esetlegesen betölthető szerepére utalva. Továbbá, az adós elsődlegesen a meglévő vagyonának értékesítésében látja a gazdasági helyzetének megoldását, melynek megvalósulása esetén az adósnak a tevékenysége újjászervezésére eszköze sem maradna.

A másodfokú bíróság észlelte, hogy a megkötött csődegyezség nem jóváhagyható, mivel a csődegyezség nem az adós továbbműködését, hanem a felszámolási eljárás szabályainak megkerülésére irányul, főként az esetleges tagi, vezető tisztségviselői felelősséget elkerülve. A csődeljárás viszont nem használható fel – és így a kényszeregyezség jogintézménye – olyan terhektől való esetleges mentesülés érdekében, amelyet csődeljárás hiányában az adós vezető tisztségviselőjével, vagy a tulajdonosával szemben érvényesíthetnének a hitelezők. A Kúria fenntartotta a másodfokú bíróság határozatát.⁴⁵

Összegezve a Cstv.-ben nem jelenik meg direkt módon az adós gazdálkodó szervezet továbbműködésének célja. A törvény e célt a szabályozásán keresztül, közvetett módon tartalmazza. Kifejezett törvényi utalás hiányában, a bírói gyakorlatra maradt annak megerősítése, hogy a csődeljárás célja nem csak a hitelezőkkel történő megegyezés, hanem a tényleges továbbműködés. A csődegyezség során vizsgálható a törvényi célok megvalósulása, és a csődegyezség bírósági jóváhagyása megtagadható, ha az adósnak nem célja a továbbműködés és a reorganizációs terv alkalmatlan.

A kutatási eredmények szerint, a sikeres csődegyezséget kötött vállalkozások jelentős része pár éven belül megszűnik, ami azt mutatja, hogy a csődeljárást leginkább olyan adósok vették igénybe, amelyek még reorganizáció mellett sem voltak képesek túlélni, vagy nem akartak túlélni.

Mindebből az a következtetés vonható le, hogy szükség van egy olyan szabályozásra, amely arra készíti a vállalkozásokat, hogy mihamarabb indítsanak eljárást működésük fenntartása érdekében, a cél a továbbműködés legyen, és szükség van a bíróságok éberségére is, elkerülendő a „csalásokat”.

Kérdés, megfelel-e ezen elvárásoknak a szerkezetátalakítási eljárás?

⁴⁵ BDT 2016/3466

A SZERKEZETÁTALAKÍTÁS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA

A szerkezetátalakítási eljárás bevezetése Magyarországon és annak törvényben meghatározott céljai

A szerkezetátalakítási eljárás ún. *pre-insolvency* (reorganizációs típusú) eljárás, amely arra irányul, hogy az életképes, ám de pénzügyi nehézségekkel küzdő adós vállalkozások jövőbeli fizetéseképtelensége megelőzhető, illetve működőképessége biztosítható legyen. Ennek megvalósítása érdekében az adós az érintett hitelezőivel olyan szerkezetátalakítási tervet fogad el, amellyel az eljárás céljának elérése a legjobban kivitelezhető.

A csődeljárás alternatívájaként emlegetett szerkezetátalakítás már régóta jelen volt a magyar piaci gyakorlatban, azonban jogszabályi keretekkel nem rendelkezett. Ez azt jelentette, hogy az érdekelt felek teljeskörű és egybehangzó megállapodásától függött a szerkezetátalakítás, azonban ez a kompromisszum nehezen volt kivitelezhető.⁴⁶

A fentebb említettek alapján elmondhatjuk, hogy a két eljárás nem teljesen idegen egymástól, mivel céljuk közös: az adós életben tartása az adós és a hitelezők közötti egyezség létrehozásával a fizetéseképtelenség elkerülése érdekében.

A szerkezetátalakítási eljárás magyar gyakorlatba történő befogadásával kapcsolatban eltérőek a vélemények, vannak, akik biztosak annak sikerében, vannak, akik szkeptikusak ezzel kapcsolatban:

„A szemléletváltás elengedhetetlen, ellenkező esetben a szerkezetátalakítási eljárás a csődeljárás sorsára jut és a magyar cégek elesnek a fizetéseképtelenség korai megelőzésének szabályozott lehetőségétől. E szemléletváltás esszenciális eleme, hogy az új eljárást azok a cégek fogják tudni igénybe venni, amelyeknek reális esélyük van a megmenekülésre, és amelyek határozott elképzeléssel rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy milyen irányba lenne szükséges haladni és mely hitelezőket lenne szükséges kooperatíván elérni és maguk mellé állítani.”⁴⁷

„Szembe kell nézni azzal, hogy a vállalati vezetők nem bíznak annyira a jelenlegi magyar fizetéseképtelenségi rezsimben, hogy még életképesnek tartott vállalkozásukat formális fizetéseképtelenségi eljárás kezdeményezésével akarnák megmenteni.”⁴⁸

⁴⁶ Muzsalyi Róbert: Lehet-e a szerkezetátalakítási eljárás a csődeljárás alternatívája? In: Fizetéseképtelenségi jog, 2021/2-3.

⁴⁷ Söptei Szabina: A szerkezetátalakítás új lehetőségei. In: Fizetéseképtelenségi Jog 2021/2-3. - Fórum

⁴⁸ Fabók Zoltán: id. mű

Azt, hogy az eljárást hogyan fogadja majd a magyar vállalati kultúra, sikeres lesz-e, vagy sem, néhány év gyakorlata után lehet majd ténylegesen megmondani.

A Szát. irányelv magyar jogrendszerbe való átültetésének az eredményeként 2022. július 1-jén lépett hatályba a szerkezetátalakításról és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi LXIV. törvény (továbbiakban: Szát.).

Az eddig leírtak tükrében érdemes vizsgálni, hogy megjelenik-e a törvényben kifejezetten az, hogy az eljárás egyik célja az adós továbbműködésének biztosítása. Sem a Szát. preambulumban⁴⁹, sem alapelvei között nem találkozunk a továbbműködés céljának kinyilvánításával. A 3. § (1) bekezdése az értelmező rendelkezéseket sorolja, ennek 16. pontja foglalkozik a szerkezetátalakítás fogalmával, amely inkább technikai tartalmú, mintsem értékalapú. Az adós pénzügyi egyensúlyának helyreállítását célzó intézkedések, amelyek magukban foglalják az adós eszközei és kötelezettségei, illetve tőkestruktúrája bármely más része összetételének, feltételeinek vagy szerkezetének megváltoztatását, így például az adós vagyontárgyainak vagy egyes részeinek értékesítését, az adósban fennálló részesedés értékesítését - ideértve azt is, ha az adós működő vállalkozásként kerül értékesítésre -, valamint minden más szükséges működésbeli változtatást vagy ezen elemek kombinációját.

Egészen a Szát. 6. § (1) bekezdéséig kell eljutni, hogy megtudjuk a szerkezetátalakítás törvényi célját: A szerkezetátalakítás célja, hogy az adós egyes hitelezőivel vagy valamennyi hitelezőjével olyan szerkezetátalakítási tervet fogadjon el és hajtson végre, amellyel megelőzhető az adós jövőbeli fizetéseképtelensége, illetve *biztosítható a működőképessége*.

A Szát. 6. § (1) bekezdése tehát kifejezetten tartalmazza azon elvárást, hogy a szerkezetátalakítás célja, olyan szerkezetátalakítási terv elfogadása, amely képes megelőzni az adós fizetéseképtelenségét és biztosítható annak működőképessége.

A cél tekintetében tehát immáron fordított a megközelítés. A szerkezetátalakítási eljárásnál *a reorganizáció került az első helyre*, nem pedig a hitelezőkkel való egyezség megkötése.

Kiemelésre érdemes a Szát. 46. § (2) bekezdése, ami egy felsorolást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mit kell a szerkezetátalakítási tervnek tartalmaznia, ebből kettő is kapcsolódik a célhoz: „A szerkezetátalakítási terv a szerkezetátalakítási intézkedések ismertetése körében tartalmazza legalább” és itt az

⁴⁹ „Az Országgyűlés az Európai Unió szabályaival való összhang megteremtése, a jogi személy vállalkozások pénzügyi nehézségeinek korai kezelése, törlesztőképességük megőrzése, fizetéseképtelenné válásuk megelőzése, elkerülése, a pénzügyi nehézségekkel küzdő, jóhiszemű, tisztességes vállalkozások és üzleti partnereik, hitelezőik méltányolható érdekeinek összehangolása és védelme, a vállalkozások életképessége megőrzéséhez, gazdálkodásuk racionalizálásához szükséges források biztosítása, a költségtakarékos, rugalmas és gyors adósságrendezést biztosító eljárás megteremtése érdekében a következő törvényt alkotja:”

a) pont előírja, hogy tartalmaznia kell a szerkezetátalakítás célját szolgáló intézkedések ismertetését és azok felelőseit,

h) pont előírja, hogy a szerkezetátalakítási tervnek tartalmaznia kell indokolást arra vonatkozóan, hogy a szerkezetátalakítási terv az észszerű várakozások szerint miért alkalmas arra, hogy megakadályozza az adós fizetéseképtelenségét, és *biztosítsa a vállalkozás működőképességét*, ideértve a szerkezetátalakítási terv sikeréhez szükséges előfeltételeket is.

A szerkezetátalakítás hosszú távú sikerének jogi garanciái

A szerkezetátalakítási irányelv nem tartalmaz széleskörű garanciákat és eszközöket arra nézve, hogy a szerkezetátalakításon átesett és megmentett vállalkozás ténylegesen továbbműködjön, illetve eleve a továbbműködés céljából vegye igénybe ezt az eljárást, azaz csak olyan vállalkozás éljen ezzel a lehetőséggel, amely gazdaságilag életképes. A szerkezetátalakítási eljárás pedig nem attól sikeres, hogy azt sok vállalkozás igénybe veszi és akár meg is egyezik a hitelezőivel, hanem attól, hogy ténylegesen továbbműködik, megtartja munkavállalóit, fizeti hitelezőit és az állami kötelezettségeit teljesíti.

A szerkezetátalakítási irányelv lehetővé tette, hogy a tagállamok a szabályozás során a helyi sajátosságokat is figyelembe vegyék. A továbbiakban kizárólag azt vizsgáljuk, a Szát. egymást követő szabályainak rendjében, melyek lehetnek azok az eszközök, amelyek objektíve biztosíthatják a szerkezetátalakítás hosszú távú sikerességét, épp ezért csak ezen jogintézményeket ismertetjük. Majd átgondoljuk azt, hogy lehetnek-e egyéb eszközök is, amelyek hiányoznak a magyar szabályozásból, de indokolt lenne, a siker érdekében, bevezetésük. Nem célunk magának az eljárásnak az ismertetése.

A szerkezetátalakítás elhatározásának előfeltételei

A sikeres szerkezetátalakítás egyik előfeltétele, hogy a vállalkozás ne legyen menthetetlenül eladósodva, azaz tartozási ne haladják meg vagyonát. Érdeemes vizsgálni, hogy a Szát. tartalmaz-e olyan előszűrő feltételeket, amelyek eleve megakadályozzák, hogy egy pénzügyileg menthetetlen vállalkozás kezdeményezzen szerkezetátalakítást?

A szerkezetátalakítási eljárás megindításának feltétele az, hogy az adós *fizetéseképtelenné válásának valószínűsége*⁵⁰ fennálljon. Ez látszólag hasonló a Cstv.-ben szereplő *fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet*⁵¹ fogalmához, ami a vezető tisztségviselők felelősségéhez kapcsolódik, más a célja és értelme, épp ezért el kell határolni e két fogalmat. A fizetéseképtelenné válás valószínűsége esetén nem fogalmi feltétel, hogy bekövetkezzen az az időpont, amikor az adós vezető tisztségviselői előre látják, vagy kellő gondossággal mellett látniuk kellene, hogy az adós esedékességgel nem fogja tudni tartozásait kielégíteni. Ebben az esetben elegendő, hogy ha a vezető tisztségviselő alappal feltételezi, hogy az adós a későbbiekben nem fog tudni teljesíteni, ezen a helyzeten szeretne valahogyan úrrá lenni és emiatt javasolja a szerkezetátalakítási eljárást.⁵² A Szát. Irányelv preambulumban is kiemeli, hogy a tagállamok számára a megelőző szerkezetátalakítási keretek hatályát indokolt kiterjeszteni az olyan helyzetekre is, amelyekben az adósok nem csak a pénzügyi jellegű nehézségekkel küzdenek hanem, amelyek súlyosan veszélybe sodorhatják az adós esedékessé váló adósságainak kifizetésére vonatkozó jövőbeli képességét. Ilyen helyzet lehet például, amikor az adós elveszít egy számára rendkívül fontos szerződést, akár az üzleti partneréről legyen szó, akár egy beszállítójáról legyen szó, és ennek hatására előre láthatóan meg fognak változni a piaci viszonyai.⁵³

Fontos kiemelni azt is, hogy a Szát. szerinti fizetéseképtelenné válás valószínűsége időben jóval hamarabb merül fel, mint a Cstv. szerinti fizetéseképtelenség, mert utóbbi esetében a tartozások már lejártak és meghaladják az adós vagyonát, az adós túl van azon a ponton, ahol a szerkezetátalakítás még segíthet. A helyzet nem akkut, hanem krónikus és többnyire visszafordíthatatlan.

A Szát. 7. §-a tartalmazza azokat a helyzeteket, amelyek esetében a szerkezetátalakítás nem határozható el. Ez számos kritériumot sorol fel, mint az éves beszámolók közzé nem tétele, ha más fizetéseképtelenségi, vagy megszűnési eljárás van folyamatban az adóssal szemben, majd az fa) pont tér ki az adós pénzügyi helyzetére. „Nem határozható el szerkezetátalakítás, ha annak kezdő napján

⁵⁰ Szát. 3. § (1) bekezdés 8. pont: Olyan helyzet, amelyben alappal feltételezhető, hogy az adós a fennálló fizetési kötelezettségeit – továbbá intézkedések meghozatala nélkül – az esedékességgel nem fogja tudni teljesíteni.

⁵¹ Cstv. 33/A (3) bekezdés: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondossággal mellett látniuk kellett, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

⁵² Fabók Zoltán: id. mű

⁵³ Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1023 irányelvének preambuluma (28)

fa) az adósnak 30 napon túli olyan lejárt, nem vitatott vagy elismert tartozása vagy tartozásai vannak, amely vagy amelyek együttesen meghaladják a vele szemben fennálló követelések 10%-át.”⁵⁴

Érdekesnek tartom, hogy a felsorolásban, bár ha a kevesebb tiltva van, következésképp a több is tiltott, nem szerepel kifejezetten az, hogy fizetéseképtelenség esetén a szerkezetátalakítás nem határozható el. Erről ugyanakkor a szerkezetátalakítási kérelem benyújtásakor nyilatkozni kell. Következtetesként levonhatjuk, hogy az eljárás akkor indítható el, ha az adósnak „szinte csak” még le nem járt tartozásai vannak.

A bíróság egyébként e tény meglétét az utolsó közbenső mérleg, illetve a beszámoló segítségével ellenőrizni tudja, annak érdekében, hogy megállapítást nyerjen, hogy az eljárásnak van-e helye, vagy nincs.

A szerkezetátalakítási eljárás kulcsa a minél korábbi felismerés, ezzel is elkerülve, hogy fizetéseképtelen adósok indítsanak ilyen eljárásokat. Ennek érdekében a fizetéseképtelenné válás valószínűségének felismerésére *korai előrejelző eszközöket* említ a Szát., a Kormánynak kell a vállalkozások részére módszertani útmutatásokat tartalmazó anyagokat közzé tennie.⁵⁵ A Szát. Irányelv is hangsúlyozza, különösen a mikro-, kis és középvállalkozások számára fontosak a korai előrejelző eszközök. Az eljárás sikeressége akkor kivitelezhető, hogyha a vállalkozások időben fel tudják ismerni a pénzügyi kockázatokat. Magyarországon jelenleg a kormányzati módszertani útmutatásokat még nem ismerjük, de bízunk azok mihamarabbi megjelenésében.

A Szát. Irányelv kimondja, hogy az a tény, hogy a tagállamok korlátozhatják a szerkezetátalakítási keret igénybevételét azon vállalkozások tekintetében, amelyek üzleti könyvei és nyilvántartásai olyan mértékben hiányosak vagy elégtelenek, hogy nem lehet belőlük megbizonyosodni az adós üzleti és pénzügyi helyzetéről.⁵⁶ A Szát. Irányelv által javasolt ezen korlátozással azonban a Szát. nem élt.

⁵⁴ Szát. 7. §

⁵⁵ Szát. 5. § (1) bekezdés

⁵⁶ Szát. Irányelv (27) preambulumbekkezdése

A szerkezetátalakítás elhatározása és az eljárás megindítása

A szerkezetátalakítás eredményességének másik kulcsa, hogy az adós körütekintően járjon el annak eldöntésekor, hogy indít-e szerkezetátalakítási eljárást. A Szát. 12. § írja elő, hogy a legfőbb szerv erről csak a vezető tisztségviselő által megtett és törvényben meghatározott tartalmú előkészítő iratok, információk birtokában dönthet.

Érdemes megjegyezni, hogy a legfőbb szerv határozatában nem kell külön kitérni arra, és nem kell megerősíteni, hogy a szerkezetátalakítás elhatározására az adós továbbműködésének biztosítása céljából kerül sor.

A törvény a legfőbb szerv döntésének megalapozásához nem követeli meg a közbenső mérleg előterjesztését, annak ellenére, hogy a kérelemhez csatolni kell azt.⁵⁷ Az előterjesztés ilyen értelemben csak a vezető tisztségviselő megközelítésén múlik.

A kérelemhez csak a legfőbb szerv határozatát kell csatolni, annak jegyzőkönyvét nem, így módon nem ellenőrizhető, hogy a vezető tisztségviselő milyen módon készítette elő a döntést.

A bíróság előtt folytatódik az eljárás, mégpedig polgári nemperes eljárás keretében.⁵⁸ Ha az adós legfőbb szerve a szerkezetátalakítási eljárás megindításáról határozott, akkor a határozathozatalt követő 5 napon belül az adós köteles kérni az eljárás megindítását a Fővárosi Törvényszéktől, bejelentve a szerkezetátalakítás elhatározásának tényét és kezdő napját.⁵⁹

A Szát. lehetővé teszi, hogy a kérelem beérkezését követő 10 munkanapon belül az érintett hitelezők vitathatják, hogy az adós fizetéseképtelenné válásának valószínűsége fennáll-e, ezáltal pedig a szerkezetátalakítási eljárás feltételét.⁶⁰ Ezen törvényi rendelkezések abba az irányba mutatnak, hogy erre az eljárásra az adósnak komolyan elő kell készülnie, amellyel valószínűleg csökken az időhúzásra játszó visszaélések kockázata.⁶¹

A Szát. 22. § (5) bekezdése alapján, a bíróság a felek által rendelkezésre bocsátott okiratok alapján dönt, egyéb bizonyítást nem folytat le. Ha a kérelem megfelel az előírásoknak, a bíróság a szerkezetátalakítási eljárást megindítja.

⁵⁷ Szát. 22. § (3) bekezdés

A kérelemhez a szerkezetátalakítási eljárásban benyújtható kérelemhez általánosan csatolandó mellékleteken túl csatolni kell

a) az adósnak a szerkezetátalakítás elhatározásáról szóló határozatát,

b) az adós 6 hónapnál nem régebbi - az utolsó beszámoló mérlegfordulónapját követő mérlegfordulónapra elkészített - számviteli törvény szerinti közbenső mérlegét és utolsó rendelkezésre álló beszámolóját.

⁵⁸ Szát. 10. § (1) bekezdés

⁵⁹ Szát. 22. § (2) bekezdés

⁶⁰ Szát. 22. § (4) bekezdés

⁶¹ Söptei Szabina: id. mű

A bíróságnak az eljárás megindítása iránti kérelmet formailag és tartalmilag is szükséges vizsgálnia. Ez azt jelenti, hogy a bíróság a kérelem jogszabályoknak való megfelelését vizsgálja, illetve a közhiteles nyilvántartásban szereplő adatokból megállapíthatja, hogy a fizetéseképtelenség az adós illetve a hitelezők által benyújtott okiratok alapján fennáll-e, de nem jelenti azt, hogy gazdaságilag is vizsgálni kell az adós vagyoni helyzetét és életképességét.

A Szát. Irányelv szerint a tagállamok bevezethetnek életképességi vizsgálatot, amely keretében megtagadhatják az eljárás igénybevételét az olyan vállalkozásoktól, amelyeknél nem biztosítható az eljárás közgazdasági célszerűsége, a visszaélések elkerülése, a magyar szabályozás illet nem tartalmaz.⁶² Megfontolandó lenne pedig egy ilyen vizsgálat, természetesen nem a bíróság részéről, hanem szakértő kirendelése útján, ezzel is biztosítva azt, hogy a vállalkozások komolyan gondolják az ilyen eljárások megindítását.

Fontos kiemelni, hogy a szerkezetátalakítási eljárás közgazdasági célszerűsége akkor biztosítható, hogy ha a vállalkozás nem szenved súlyos és visszafordíthatatlan fizetéseképtelenségben, tehát gazdasági képességgel rendelkezik a talpra állása érdekében, együttműködési kötelezettségének eleget tesz, illetve nem jár el csalárd módon.

A szerkezetátalakítási terv és a szerkezetátalakítási szakértő

A szerkezetátalakítási eljárás nélkülözhetetlen szereplője a szakértő. Ezt annak ellenére is így gondoljuk, hogy az adós úgy is jogosult lefolytatni az eljárást, ha nem választ szakértőt, és van olyan formája is a szerkezetátalakításnak, ahol nem kötelező a szakértő részvétele.

A szerkezetátalakítási terv központi eleme a szerkezetátalakításnak, mely elkészítésében egy független, semleges szerkezetátalakítási szakértő működik közre a terv szakmai és jogi megfelelése érdekében, akit a bíróság jelöl ki.⁶³ Nélkülözhetetlen a szerepe, hogy ha az egyezség érvényessége bírósági jóváhagyáshoz kötött, vagy ha a bíróság akár kényszeregyezség hatályával is járó döntést hoz az adós és hitelezők közötti jogviszonyokban. Ekkor a szerkezetátalakítási szakértő feladata a bíróság döntésének szakmai előkészítése, és örökös a felett, hogy az adós és a hitelezők között az egyezségi terv megszavazásakor ne legyen visszaélés, a szavazás lebonyolítása szabályszerű legyen.⁶⁴

⁶² Szát. Irányelv 4. cikk (3) (4) bekezdés

⁶³ Szát. 23.§ (1) bekezdés

⁶⁴ Turcsán Katalin: Új uniós irányelv – esély a pénzügyi nehézségekkel küzdő, de gazdaságilag életképesse tehető vállalkozások számára az újrakezdéshez, Fontes Iuris, 2019/4, 23. o.

Ha a bíróság a szerkezetátalakítási tervet a jogszabályi feltételeknek megfelelően jóváhagyásra alkalmasnak találja, akkor az eljárás képes lesz kiváltani célzott joghatását.

A Szát. Irányelv alapján az igazságügyi vagy közigazgatási hatóságok számára lehetővé kell tenni, hogy megtagadják az olyan szerkezetátalakítási tervek jóváhagyását, amelyekről ésszerűen nem valószínűsíthető, hogy megakadályozzák az adós fizetéseképtelenségét, illetve biztosítják a vállalkozás életképességét.⁶⁵ Ez az elvárás megjelenik, de csak kivételesen a Szát.-ban:

A Szát. szerint a bíróság a jóváhagyás körében alapvetően a terv jogszabályi előírásoknak való megfelelését vizsgálja, vagyis a tartalmi elemeinek hiánytalan meglétét, a szavazás szabályszerűségét, továbbá a *hitelezők legjobb érdekei módszertani tesztnek*⁶⁶ való megfelelését. Egyedül, a Szát. 61. § (3) bekezdésében jelenik csak meg az, hogy ha az ellenirat került benyújtásra, a bíróság a szerkezetátalakítási terv jóváhagyását megtagadja, ha azt állapítja meg, hogy ésszerűen nem megalapozottak a kilátások arra, hogy a szerkezetátalakítási tervvel az adós fizetéseképtelensége megelőzhető vagy az adós „*életképessége*” *biztosítható*.

Alaphelyzetben tehát nem kell vizsgálnia a bíróságnak azt, hogy a szerkezetátalakítási terv alkalmas-e arra, és azt a célt szolgálja-e, hogy az adós továbbműködjön.

E tekintetben érdekesen alakulhat majd a bírói gyakorlat, hogy majd a bíróság köti-e magát a szó szerinti szabályokhoz, vagy a Szát. céljával összhangban és a már kialakult csődjogi gyakorlatra is figyelemmel, értékelni fogja-e azt, hogy az adós képes-e továbbműködni. Érdekes megjegyezni, hogy a Szát. itt *nem a működőképesség* kifejezést használja, hanem az *életképesség* szófordulatot, átvéve azt a Szát. Irányelvből. A törvény szóhasználata tehát nem következetes. Ezentúl, sem a működőképesség sem az életképesség kifejezések nincsenek tartalmilag meghatározva, nem tudható, hogy azok szinonim fogalmak-e?

A Szát. lehetővé teszi, hogy a bíróság újabb szerkezetátalakítási szakértőt rendeljen ki hivatalból, ha az adós gazdasági tevékenységének, pénzügyi helyzetének kivételesen bonyolult jellege vagy az ellenirattal összefüggő szakkérdés miatt indokolt. A szakértőnek 15 napja van válaszolni a bíróság által a kirendelő végzésben feltett szakkérdésekre, véleményt kell formálnia a társaság pénzügyi helyzetéről.⁶⁷ Példának okáért a szakértő, ha látja, hogy az adósnak nincs likvid pénze, vagy a moratóriummal nem érintett követeléseket nem tudja fizetni,

⁶⁵ Szát. Irányelv (50) preambulumbekkezdése

⁶⁶ Szát. 3. § 11. pont: Annak igazolása, hogy a nemmel szavazó hitelezők nem járnának rosszabbul, mintha szerkezetátalakítás hiányában a követelésük kielégítésére az adós ellen indított felszámolási eljárásban, az ott szabályozott kielégítési sorrend szerint került volna sor, vagy ha követelésüket más megoldással érvényesítették volna.

⁶⁷ Szát. 60.§ (1), (2) bekezdés

vagy költségeit csökkenti, vagy az adós kölcsönt vett fel és abból fizette ki tartozásait, akkor a szakértő úgy nyilatkozik, hogy a terv nem fogja tudni megakadályozni a fizetéseképtelenséget.

„A szakértő igen fontos feladata a szerkezetátalakítási terv elkészítésében való közreműködés, és felelősséggel tartozik azért, hogy csak akkor lássa el záradékkal a szerkezetátalakítási tervet, ha azt alkalmasnak tartja az adós fizetéseképtelenségének a megakadályozására.”⁶⁸

Az adós kérheti azt is, hogy a bíróság hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségi hatállyal hagyja jóvá a szerkezetátalakítási tervet. Erre akkor kerülhet sor, ha nem mindegyik hitelezői osztály hagyta jóvá a szerkezetátalakítási tervet, azaz az általános szabályok szerint, az nem minősül elfogadottnak.

A sikertelen eljárás esetén nem kerül sor automatikusan a felszámolási eljárás megindítására.

Észrevételek és javaslatok a valós továbbműködés érdekében

A Szát. és maga az eljárás is hirtelen véget ér azzal, hogy a bíróság jóváhagyja a szerkezetátalakítási tervet.

Nem találunk még utalás szintjén sem szabályokat arra, hogy a hitelezők visszajelzést kapnak arról, hogy az egyezséget követően az adós hogyan működik tovább, illetve akár bármilyen formában kontrollt gyakorolhatnának.

Láthattuk, hogy a csődeljárások esetében is hiányzik egy olyan utókövetés, hogy az egyezséget kötött adósok meddig működnek tovább, ugyanez a helyzet a szerkezetátalakítással is.

Az adós valós működésének kontrollját jelentené és ez a hitelezői érdekeket is szolgálná, ha a szerkezetátalakításon átesett vállalkozások számára, az egyezés hatálya alatt, kötelező lenne a könyvvizsgálat. A könyvvizsgáló számviteli tapasztalatai, alapos könyvviteli vizsgálata garantálhatja azt, hogy a vállalkozás nem „kozmetikázza” a beszámolóit, megtévesztve és megnyugtatta ezzel hitelezőit.

Megfontolásra érdemesnek tartanánk, hogy legyen lehetősége a hitelezőknek arra, hogy információt kapjanak az adós működéséről az egyezés hatálya alatt, pl. a vezető tisztségviselőktől jelentés formájában arról, hogy a szerkezetátalakítási tervben meghatározottak időben és tartalomban megvalósultak.

Átgondolásra érdemes lenne, hogy a vezető tisztségviselők felelősségét is hangsúlyozza a törvény, ne csak a kötelezettségeket, mert ezek így konzekvencia nélkül maradnak.

⁶⁸ Makó Péter: A szerkezetátalakítási szakértő szerepe, jogállása, feladatai, felelőssége. In: Fizetéseképtelenségi Jog 2021/2-3. – Tanulmány (Új jogtar)

A Szát. csupán kötelezettséget határoz meg az adós vezető tisztségviselői tekintetében: az adós vezető tisztségviselője a szervezetátalakítás elhatározását követően köteles megtenni minden szükséges, a feladatkörébe eső intézkedést a hitelezői érdekek figyelembevétele, továbbá az adós döntéshozó szerve vagy egyszemélyes jogi személy adós esetén az alapítója vagy az egyedüli tagja hatáskörébe tartozó határozatok meghozatala érdekében, továbbá tartózkodnia kell egyes hitelezők indokolatlan előnyben részesítésétől, az adós pénzügyi helyzetéhez képest indokolatlan üzleti kockázatvállalástól.⁶⁹

Nem szükséges önálló felelősségi szabály alkotása, utaló rendelkezés is képes nyomatékot adni, pl. e kötelezettségek megszűnése a külön törvényekben meghatározott kártérítési felelősséget vonhatja maga után.

A felszámolóbiztos, akivel interjút készítettem elsősorban a *szervezetátalakítási szakértő* szerepét emelte ki, és annak *kötelező igénybevételét* jelölte meg garanciális szabályként, akit a bíróság hivatalból jelöl ki, vagy a felek kérelmében megjelölt személyt hagyja jóvá. Azzal érvelt, hogy a szervezetátalakítási szakértő képes átlátni gazdasági szempontból is a szervezetátalakítási tervet, látja azt, hogy az egyezség reális-e vagy sem. A vezető tisztségviselők, mint operatív vezetők felelősségének megfogalmazását, a felelősség feltételeinek kidolgozását fontosnak tartaná. Úgy látta, hogy a sikertelen, időhúzó szervezetátalakításnak nincsenek jogi konzekvenciái.

A szervezetátalakítási kérelem benyújtásához a lehető legaktuálisabb mérleget, vagy közbenső mérleget kellene csatolni. A Szát. megelégszik a 6 hónapnál nem régebbi közbenső mérleg benyújtásával, miközben a társasági jogban szinte mindenhol (tőkeemelés, átalakulás, stb.) 3 hónapnál nem régebbi mérleget követel a jogi szabályozás. Indokolt lenne, épp a már hivatkozott, 30 napja nem lejárt követelések miatt is, 30 nap, illetve 3 hónap közé tenni a csatolandó mérleg elkészítését.

⁶⁹ Szát. 12. § (7) bekezd.

A NÉMET SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI TÖRVÉNY ÉS ANNAK TAPASZTALATAI

Az alábbiakban a német tapasztalatokról lesz szó, hiszen Németországban hamarabb került bevezetésre a szerkezetátalakítási szabályozás. A fejezetnek nem célja a német szabályozás ismertetése, csak azokat a területeket kívánja kiemelni, amelyek a gyakorló jogászokat foglalkoztatják és kapcsolódnak a dolgozat fő témájához, illetve az eddigi és közzétett információk alapján megismerhető tapasztalatokat kívánja összefoglalni.

A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi törvénytervezet (továbbiakban: SanInsFoG) továbbfejlesztett változataként lépett hatályba Németországban 2021. január 1-jén az ún. vállalati stabilizációs és szerkezetátalakítási törvény (továbbiakban: StaRUG).⁷⁰ A törvény az uniós szerkezetátalakítási irányelvet implementálja.

A német szakértők az alábbiak szerint értékelték az eljárást:

Ha egy adósnak nem csak jogi személy, hanem természetes személy tagjai is vannak, a továbbiakban nem kell a fizetéseképtelenségi törvény alapján kötelezően fizetéseképtelenséget bejelentenie, hanem egy fenyegető fizetéseképtelenség (*drohende Zahlungsunfähigkeit*) esetén az adós a StaRUG alapján fizetéseképtelenséget megelőző szerkezetátalakítási eljárást kezdeményezhet. Ez lehetővé teszi, hogy az érintett hitelezők többsége által elfogadott szerkezetátalakítási terv alapján átszervezhesse működését.

Az eljárás célja, hogy a felek között békés megoldás szülessen az adós gazdasági vagy pénzügyi nehézségeinek leküzdése érdekében.

A StaRUG jelentős előnye az adósok számára, hogy alapvetően nem nyilvános eljárásként zajlik, amelyben csak az érintett hitelezők és gazdálkodó szervezet, esetleg annak részvényesei vesznek részt. A fizetéseképtelenség megőrzése tehát elkerülhető. Az eljárás kizárólag az adós kérelmére kezdeményezhető, és az adós kérelmére is megszüntethető.

A szerkezetátalakítási terv útján történő szerkezetátalakítás különösen alkalmas a magas pénzügyi kötelezettségekkel terhelt vállalatok számára, ahol a refinanszírozást a magas adósság szint nehezíti. A StaRUG alig nyújt könnyítést a munkajog szerinti operatív szerkezetátalakításhoz.

⁷⁰ Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG)

A vezető tisztségviselők kötelezettségei

A StaRUG bevezeti a korlátozott felelősségű szervezeteket⁷¹ irányító vezetők azon kötelezettségét, hogy korai szakaszban felismerjék a válságokat, és azokat az érintett jogi formától függetlenül kezeljék.

A StaRUG 1. §-a értelmében a vezető tisztségviselőknek folyamatosan figyelemmel kell kísérniük azokat a fejleményeket, amelyek veszélyeztethetik a gazdálkodó szervezet fennmaradását. A StaRUG ezért arra kötelezi a vezető tisztségviselőket, hogy a gazdálkodó szervezet méretétől és ágazatától függetlenül hozzanak létre egy korai válságészlelő rendszert. A vezetőknek képeseknek kell lenniük arra, hogy folyamatosan figyelemmel kísérhessék a gazdálkodó szervezet fizetőképességét és észre kell venniük az eladósodás jeleit.

A törvény nem határozza meg, hogy a korai válságészlelő rendszert pontosan hogyan kell megtervezni. A StaRUG 101. §-a azonban megemlíti, hogy a válságok korai azonosításával kapcsolatos információkat a Szövetségi Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Minisztérium szolgáltatja a www.bmjv.bund.de weboldalon.

Figyelemre méltó, hogy a korai válságfelismerő rendszer központi eleme a vállalat likviditási tervezése a következő 24 hónapra, amelyet minden vezetőknek el kell készítenie a gazdálkodó szervezet számára, iparágtól és mérettől függetlenül. A korai válságészlelő rendszer rendszeres felülvizsgálatát és frissítését be kell építeni a vállalat megfelelési rendszerébe.

Azzal, hogy egy vezetőknek 24 hónapra előre kell terveznie egy gazdálkodó szervezet pénzügyi működését, hosszabb távon kell előre látnia annak pénzügyi helyzetét, kötelezettségeinek teljesíthetőségét és a felmerülő esetleges kockázatokat.

Ha a pénzügyi nehézség nyilvánvalóvá válik, a vezetésnek meg kell tennie a megfelelő ellenintézkedéseket, és haladéktalanul jelentést kell tennie az ügyvezetés felügyeletére kijelölt szerveknek, például a felügyelőbizottságnak (*Aufsichtsrat*).

Az ügyvezetés mérlegelési jogköre keretein belül eldöntheti, hogy milyen intézkedéseket fogantatosít a krízishelyzet leküzdésére. A német korlátolt felelősségű társaság (*GmbH*) és a német részvénytársaság (*AG*) ügyvezetéséhez tartozó vezető tisztségviselőknek a körültekintő üzletembertől elvárható gondossággal kell eljárniuk. A gondossági mércét alapvetően minden

⁷¹ Magukban foglalják mind a jogi személyeket pl. korlátolt felelősségű társaságok, részvénytársaságok, mind a saját jogi személyiséggel nem rendelkező társaságokat pl. betéti társaságok, amelyeknek nincs személyesen felelős partnere. Klasszikus példa erre a Németországban elterjedt GmbH and Co. KG, azaz a német jog szerinti betéti társaság, amelynek egyetlen általános partnere korlátolt felelősségű társaság.

esetben az adó-, büntetőjogi, munkajogi és egyéb törvények, valamint a társasággal szembeni (vagyonkezelői) kötelezettségek határozzák meg.

A vezető tisztségviselők felelőssége

A törvény nem tartalmaz olyan felelősséget, amely kifejezetten a StaRUG 1. §-ában foglalt ellenőrzési kötelezettségek megsértéséhez kapcsolódik. Ehelyett a StaRUG 43. §-a *központi felelősségi normát tartalmaz*, amely megállapítja a vezető tisztségviselők ún. belső felelősségét az olyan károkért, amelyek azért következtek be, mert nem körültekintő és lelkiismeretes vezető gondosságával kezelik a szerkezetátalakítási ügyet. A felelősségi igények bizonyítása és érvényesítése az adósra hárul. A StaRUG 43. §-ának egyértelmű megfogalmazása szerint azonban az alkalmazási kör csak szerkezetátalakítási ügy perfüggőségével nyitható meg.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ha a szerkezetátalakítás kudarcot vall és felszámolás indul, a felszámolási szakértő megvizsgálhatja és érvényesítheti a vezető tisztségviselők felelősségét a későbbi fizetéseképtelenségi eljárásokban. A felszámolási szakértőt terheli annak bemutatása és bizonyítása, hogy a társaság a vezető tisztségviselők intézkedései következtében kárt szenvedett, és ha igen, milyen mértékben. Egyes szakértői vélemények szerint, nehéz lesz bizonyítani az ok-okozati összefüggést vagy a számszerűsíthető kárt: az elején bizonyítani kell, hogy a hitelezők egy másik szerkezetátalakítási tervet fogadtak volna el és hagytak volna jóvá a bíróságon, ha a vezetés kötelességtudóan járt volna el, majd azt is bizonyítani kell, hogy a hitelezők (összességükben) konkrét, számszerűsíthető pénzügyi veszteséget szenvedtek el. Ha ezen akadályok ellenére a felszámolási szakértő mégis bizonyítani tudja az ok-okozati összefüggésben okozott kárt, a vezetésnek legalább lehetősége van arra, hogy ezzel ellentétes bizonyítékot szolgáltatson arra vonatkozóan, hogy kötelességtudóan járt el, vagy hogy az adós akkor is elszenvedte volna a kárt, ha a vezető tisztségviselők a feladataiknak megfelelően jártak volna el.

Egy ilyen vita kimenetele egyáltalán nem előre látható, de valószínűsíthető az ilyen eljárások megindítása.⁷²

Annak érdekében, hogy megvédjék magukat a társasággal szembeni esetleges felelősségtől a megfelelő válságkezelési intézkedések kiválasztásával és a vállalati mérlegelési jogkör

⁷² Interjú Frank Tschentscher LL.M. (NTU), aki a deloitte legal németországi és külföldi komplex szerkezetátalakítási projektek tervezésének és végrehajtásának hamburgi szakértője és az INSOL Europe, a fizetéseképtelenségi ügyvédek és válságkezelő vezetők nemzetközi szövetségének elnökhelyettese [https:// der-betrieb.de/meldungen/starug-erste-erkenntnisse-aus-der-anwendungspraxis/](https://der-betrieb.de/meldungen/starug-erste-erkenntnisse-aus-der-anwendungspraxis/) (letöltés ideje: 2022. 11. 22.)

gyakorlásával kapcsolatos hibákért, a vezető tisztségviselőknek érdemes dokumentálniuk, hogy elegendő információ alapján ésszerűen feltételezhették, hogy a társaság legjobb érdekében járnak el.⁷³

A StaRUG által kínált lehetőségek

A StaRUG központi eleme a szerkezetátalakítási terv, amely a fő szerkezetátalakítási intézkedéseket szabályozza, és amely elvben a bíróság bevonása nélkül is elkészíthető és végrehajtható.

A StaRUG elsősorban az adós gazdálkodó szervezetek pénzügyi szerkezetátalakítására alkalmas, például az adósság csökkentésével. Olyan eszközöket kínál, amelyek egyszerűsítik azon adósok szerkezetátalakítását, amelyek a fizetéseképtelenségi eljáráson kívül ki vannak téve a küszöbön álló fizetéseképtelenség kockázatának. A StaRUG alapján hozott fenntartható szerkezetátalakítási intézkedések alapja a szerkezetátalakítási terv, amely meghatározza a hitelezőket érintően kell beavatkozni a küszöbön álló fizetéseképtelenség elhárítása érdekében. A fizetéseképtelenségi eljárással ellentétben a szerkezetátalakítási tervnek nem kell tartalmaznia az összes hitelezőt. Az adós objektív döntést hozhat azokról a hitelezőkről, akiket a tervbe bevon.

A szerkezetátalakítási terv lehetővé teszi az adós és hitelezői közötti jogviszonyok széles körű átalakítását. Az adóssal szembeni követelések, biztosítéki megállapodások, akár harmadik féltől származó vállalások is bevonhatók, illetve, az adósban lévő részesedések is átstrukturálhatók. A szerkezetátalakítási terv további intézkedéseket is tartalmazhat, például új finanszírozás bevonásáról is meg lehet állapodni. A szerkezetátalakítási tervbe a munkavállalók követeléseit azonban nem vonhatók be.

A szerkezetátalakítási tervet az érintetteknek el kell fogadnia. E célból a terv által érintettek csoportjai hasonló jogállással rendelkeznek, akik ezután szavaznak a tervről. A szerkezetátalakítási tervnek tartalmaznia kell minden olyan információt, amely a tervnek a terv által érintett hitelezők általi elfogadására vonatkozó döntés szempontjából lényeges: pl. egy összehasonlító számítást, amely összehasonlítja a terv által érintett hitelezők helyzetét a terv nélküli helyzettel. A szerkezetátalakítási terv elfogadásához általában szükséges, hogy minden

⁷³ Dr. Nikolai Weber az EY Law ügyvédje és társult partnere: *Bringt das StaRUG die erhoffte Sta-bi-lität?* <https://www.lto.de/recht/kanzleien-unternehmen/k/starug-unternehmensstabilisierung-restrukturierung-gesetz-insolvenz-zwischenbilanz-eu-2019-1023-saninsfog/> (letöltés ideje: 2022. 11. 18.)

csoport elfogadja a szerkezetátalakítási tervet. Ezért szükséges, hogy az összes szavazati jog legalább 75%-át képviselő egyes csoportok hitelezői elfogadják a tervet.

Az adós dönti el, hogy a szerkezetátalakítási tervről szóló szavazásra peren kívül kerüljön-e sor, vagy bírósági eljárásban. Ha az adós bírósági eljárás iránti kérelmet nyújt be a bíróság kitűzi a vita- és koordinációs ülés időpontját, amelyre a terv által érintett valamennyi felet meghívja. A bírósági eljárás keretében történő szavazás segít elkerülni a peren kívüli szavazásból eredő jogi kockázatokat (pl. a bizonyítékokkal kapcsolatos kockázatok). Egyebekben az bírósági eljárásban történő megállapodás nagyjából megfelel a peren kívüli szavazási eljárásnak.

Kérésre az adós társaság előzetes bírósági vizsgálatot folytathat le jelentős kérdésekben, és ezt akkor is megteheti, ha a szerkezetátalakítási tervről szóló szavazást peren kívül hajtják végre. A bírósági előzetes vizsgálat célja, hogy megszüntesse a jogbizonytalanságot a peren kívüli tervmegállapodás során, például az eljárási szabályok betartásával vagy a törvényes csoportok kialakításával kapcsolatban.

Az adós kérelmére a szerkezetátalakítási bíróság megerősíti a szerkezetátalakítási tervet, miután azt a hitelezők elfogadták. Ekkor a terv kihat azon hitelezőkre is, akik ellene szavaztak, vagy meghívás ellenére nem vettek részt annak tárgyalásán.⁷⁴

A StaRUG hitelezői vonatkozású következményei

A hitelezőknek a szerkezetátalakítási tervben való részvételük során számítaniuk kell a jogaikba való beavatkozásra. Az ugyanazon hitelezői csoport tagjára – amennyiben a csoport hitelezőinek többsége elfogadja a szerkezetátalakítási tervet – kötelezővé válik a többség döntése, még akkor is, ha ez jogainak korlátozásával jár. Van azonban kisebbségi védelem, amely a tervet elutasító hitelezőkre is vonatkozik. A szerkezetátalakítási tervet a hitelező kérelmére a bíróság nem hagyja jóvá, ha a szerkezetátalakítási terv következtében a hitelező valószínűleg rosszabb helyzetbe kerül, mint a terv nélkül. Az összehasonlító számításnak tehát azt kell bizonyítania, hogy a hitelezőknek nem kell nagyobb mértékben csökkenteniük jogaikat, mint amellyel a szerkezetátalakítási terv nélkül szembesülnének.⁷⁵

⁷⁴ <https://cms.law/en/deu/insight/corporate-restructuring-under-the-german-starug-scheme> (letöltés ideje: 2022. 11. 18.)

⁷⁵ Prof. Christoph Alexander Jacobi említ egy esetet arra nézve, hogy ez a szabály mennyire nem egyértelmű: Egy drezdai részvénytársaság hitelezőjének panasa tekintetében a regionális bíróság abból indult ki, hogy a szerkezetátalakítási terv rosszabb helyzetbe hozta a panaszost. Az AG a felszámolást használta összehasonlítási alapként; ez a következő legjobb alternatív forgatókönyv, hiszen a cég folytatása reménytelen, ettől jobb a szerkezetátalakítási megállapodásban foglalt javaslat. Ezt az első fokú bíróság elfogadta.

A másodfokú bíróság azonban a továbbműködést vette alapul; ennek alapja az a megállapodás, amelyet arra az esetre kötöttek, ha a szerkezetátalakítási tervet nem erősítik meg, és amely a kisebbségi részvények eladásáról

Bíróági döntések

A StaRUG-eljárással kapcsolatban 2021. decemberig négy bírósági határozatot tettek közzé: a kölni elsőfokú bíróságon, a hamburgi első fokú bíróságon és a drezdai elsőfokú, illetve felülbírálati bíróságon, az utolsó kettő ugyanarra az eljárásra vonatkozik. Összességében tehát három szerkezetátalakítási eljárás bírósági határozat került nyilvánosságra. Ez a szám még nem alkalmas arra, hogy abból messzemenő következtések lennének levonhatók.⁷⁶

Az egyik jogkérdés, ami felmerült, a már korábban említett drezdai bírósági határozatok által vált nyilvánvalóvá, hogy a hitelező fellebbezés esetén, mi a viszonyítás arra vonatkozólag, hogy a hitelező a szerkezetátalakítás nélkül rosszabbul járna: a fizetéseképtelenségi eljárás, vagy a továbbműködés.

A StaRUG alapján a bíróságok nagyon gondosan vizsgálják a küszöbön álló fizetéseképtelenség fennállását. A közelgő fizetéseképtelenség előrejelzési időszaka két év. Így egy gazdálkodó szervezetet fizetéseképtelenség fenyeget, ha a következő két évben várhatóan fizetéseképtelenné válik. A StaRUG szerint a pusztán fizetéseképtelenség fennállásának ez a követelménye az eljárás megindításának feltétele, ezért a kérelemnek vagy a bejelentésnek meggyőző és megbízható információkat kell tartalmaznia, amelyeket a szerkezetátalakítási bíróság vizsgálata esetén további dokumentumok benyújtásával kell alátámasztani.

A kölni bíróság is előzetes vizsgálatot folytatott le arra a kérdésre, hogy az adós ténylegesen hamarosan fizetéseképtelenné válik-e.

A szerkezetátalakítási terv sikerétől függetlenül az adós az E csoport eladását és megvalósítását tervezte. Szindikált hitelt kapott, amelynek végső futamideje 2021. 12. 31-én lett volna. Az adós azt feltételezte, hogy a kölcsönt egy évvel, azaz 2022. 12. 31-ig meghosszabbítják. Feltételezte azonban, hogy a hitelezők nem fognak beleegyezni az ezen időponton túli további meghosszabbításba, ha az E-csoportra vonatkozó értékesítési folyamat 2022 végéig nem fejeződik be, rámutatva "az eddigi tárgyalások hátterére". Ezért az adóst fizetéseképtelenség fenyegette.

rendelkezett. Az adós korábban úgy nyilatkozott, hogy a szerkezetátalakítási terv tényleges célja e részvények eladása volt, mivel a többségi részvényes csak akkor volt hajlandó szerkezetátalakítási forrást biztosítani. A panaszeljáráásban az adós azt állította, hogy a többségi részvényes nem biztosít likvid forrást, tehát a továbbműködés nem ad jobb megoldást, mint a szerkezetátalakítási terv. Ezt az érvet a bíróság az adós könyvei alapján nem fogadta el.

Unternehmensrestrukturierung nach dem neuen StaRUG: Erste Erfahrungen.

<https://www.tax-legal-excellence.com/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/> (letöltés ideje: 2022. 11. 18)

⁷⁶ https://www-tax-legal-excellence-com.translate.goog/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/?x_tr_sl=de&x_tr_tl=hu&x_tr_hl=hu&x_tr_pto=sc (letöltés ideje: 2022. 11. 18)

A terv által érintett szindikátusi bankok azonban vagy csak általánosságban nyilatkoztak, hogy nem kívánják határozatlan időre meghosszabbítani a hiteleket, de rámutattak, hogy a további meghosszabbításra is van lehetőség.

A bíróság álláspontja szerint a fizetéseképtelenség megállapításához teljes körű bírósági vizsgálatra van szükség. A StaRUG 63. § (1) bekezdésének 1. pontja szerint a megerősítést meg kell tagadni, ha a küszöbön álló fizetéseképtelenség hiányzik. A bíróságnak meg kell győződnie a fizetéseképtelenség hiányáról, ha nem kívánja megerősíteni a tervet.

A bíróság a küszöbön álló fizetéseképtelenség fogalmával kapcsolatban az InsO 18. § 2. szakaszára hivatkozott. A StaRUG összefüggésében is úgy értelmezi a "valószínűleg" kifejezést, hogy a fizetéseképtelenség bekövetkezésének túlnyomórészt valószínűnek kell lennie.⁷⁷

Gyakorlati tapasztalatok

Nikolai Weber szerint „A bevezetéssel kapcsolatos elvárások csak részben teljesültek.... a törvény inkább különleges eszköz, mint univerzális fegyver.”⁷⁸

A gyakorlatban tisztán pénzügyi szerkezetátalakításra irányul.

A vállalat szerkezetátalakításához általában a tisztán pénzügyi szerkezetátalakítás mellett operatív intézkedésekre van szükség. Például egy kiskereskedelmi láncnak be kell zárnia a veszteséges üzleteket a szerkezetátalakítás részeként. A fióktelepek bezárásának azonban csak akkor van szerkezetátalakítási hatása, ha az annak működtetéséhez kapcsolódó szerződések, pl. lízing egyidejűleg felmondhatók.

Például, a kiskereskedelemben a bérleti szerződéseket általában határozott időtartamra kötik. Ha egy fióktelepet be akarnak zárni, a bérleti szerződést nem lehet idő előtt felmondani, így a bérleti díjat is ki kell fizetni a megállapodás szerinti időszak végéig. Gyakran még a bérlőnek is kötelessége, hogy a bérelt üzlethelyiséget a bérleti szerződés időtartama alatt ténylegesen működtesse. A fióktelepek idő előtti bezárása ezért csak a bérbeadókkal egyetértésben lehetséges.

Még akkor is, ha a szerkezetátalakítás részeként csökkenteni kell a kapacitásfelesleget egy gazdálkodó szervezetnél, gyakran vannak olyan hosszú távú lízing-, árubeszerzési vagy

⁷⁷<https://www.tax-legal-excellence.com/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/> (letöltés: 2022. 11. 18.)

⁷⁸ Dr. Nikolai Weber az EY Law ügyvédje és társult partnere: *Bringt das StaRUG die erhoffte Sta-bi-lität?* <https://www.lto.de/recht/kanzleien-unternehmen/k/starug-unternehmensstabilisierung-restrukturierung-gesetz-insolvenz-zwischenbilanz-eu-2019-1023-saninsfog/> (letöltés ideje: 2022. 11. 18.)

szolgáltatási szerződések, amelyekre már nincs szükség, de nem lehet idő előtt felmondani őket, mert a StaRUG erre nem ad lehetőséget. Sok esetben a munkahelyeket is csökkenteni kellene. Vannak olyan ágazatok, amelyekben egyes munkavállalókra (pl. egy bizonyos életkortól) vonatkozó kollektív szerződések kizárják a munkaviszony munkáltató általi rendes megszüntetését. Ilyen alapon néha nem is lehetséges a szükséges személyzeti intézkedések végrehajtása, a munkaviszonyok megszüntetése. A fizetéseképtelenségi eljárásban az említett szerződési viszonyok megszüntethetők. Ez akkor is érvényes, ha a rendes felmondást (együttesen) szerződésileg kizárják. A törvény tervezete még úgy rendelkezett, hogy az adós szerződéses jogviszonyait bizonyos feltételek mellett a szerkezetátalakítási bíróság az adós kérésére megszüntetheti. E szakaszt azonban kivették végül. Az operatív átszervezéshez a StaRUG így "fogatlan tigrissé" vált.

A tisztán pénzügyi szerkezetátalakítás esetén azonban a StaRUG-eljárás megfelelő speciális eszköz lehet.

Összegzés

Az elmúlt évek gyakorlatának egyik tanulsága, hogy a hitelrestrukturálás, a hitelezőkkel való megegyezés, nem helyettesíti a vállalkozás reorganizációját, amely potenciálisan biztosíthatja a vállalkozás fennmaradását.

Az új szerkezetátalakítási eljárás bevezetése kétség kívül számos előnyt kínál (akár csak a hitelezők egy részével is folytatható, nincs felszámolási kockázat, stb.) az adós számára, szemben a csődeljárással. Az adóst széles döntési jogkörrel ruházza fel, mindenekelőtt abban, hogy mely hitelezőjét kívánja az eljárásba bevonni. Az eljárás lényege, hogy a fizetéseképtelenséget és megszűnést megelőzze.

Láthattuk, hogy Magyarországon a kötelező öncsőd kivezetésével lecsökkent a csődeljárások száma, ami aztán tendenciává vált. Ezentúl, a megkötött csődegyezségek száma is egyre kevesebb, alig kerül alkalmazásra ez a jogintézmény. Természetesen ennek vannak objektív okai, mint a felszámolástól való félelem és az eljárás bonyolultsága, de ezeken felülemelkedve sem túl sikeres az egyezés és reorganizáció kombináció. A számok tükrében kérdéses, hogy sikeres lehet-e egy hasonló szerkezetátalakítási eljárás, szerves és alkalmazott intézménye lesz-e a hazai fizetéseképtelenségi jognak?

A Szát. Irányelv egyértelműen megfogalmazza azt a célt, hogy a szerkezetátalakítási eljárások feladata az átmeneti likviditási problémákkal küzdő vállalkozások megmentése és továbbműködésének biztosítása.

A csődeljárások esetében a Cstv. nem mondja ki *expressis verbis*, hogy az eljárás célja az adós hosszú távú megmentése, annak reorganizációján keresztül. A törvény által csak közvetetten tartalmazó célt a bírói gyakorlat igyekezett biztosítani.

A Szát. kifejezetten megfogalmazza, hogy a szerkezetátalakítás célja, hogy az adós egyes hitelezőivel vagy valamennyi hitelezőjével olyan szerkezetátalakítási tervet fogadjon el és hajtson végre, amellyel megelőzhető az adós jövőbeli fizetéseképtelensége, illetve biztosítható a működőképessége. Mind ezek ellenére a továbbműködés, életképesség tartalmi, gazdasági fennállását a bíróságnak nem kell vizsgálnia.

A Szát. több jogi garanciális elemet is tartalmaz arra vonatkozóan, hogy csak az átmenetileg likviditási zavarokkal küzdő vállalkozásoknak biztosítsa az eljárás lehetőségét a sikeresség érdekében. A kutatás során úgy találtam, hogy lehetnek még további jogi garanciák, amelyek hozzájárulhatnak a szerkezetátalakítási cél eléréséhez:

- kötelező könyvvizsgálat az egyezés teljesítéséig,

- legyen jogszabályilag megfogalmazott lehetősége a hitelezőknek az adós működéséről való információhoz való jutásra, vagy ellenőrzésre, legyen lehetőségük az egyezség végrehajtásának kontrolljára,
- a német mintához hasonlóan a vezető tisztségviselők konkrétan legyenek kötelezve a gazdálkodó szervezet pénzügyi helyzetének folyamatos és jövőbeni helyzetének is figyelemmel kísérésére,
- a vezető tisztségviselők, illetve többségi befolyással rendelkező tagok felelősségének megfogalmazása arra az esetre, ha magatartásuk miatt az adós nem teljesíti az egyezséget, illetve a német StaRUG-hoz hasonlóan ha a szerkezetátalakítás kudarcot vall és felszámolás indul bizonyos időn belül,
- a szerkezetátalakítási szakértő igénybevétele legyen kötelező, a bíróság kérje ki véleményét a szerkezetátalakítási terv megvalósíthatóságát, realitását illetően,
- indokolt lenne 30 nap, illetve 3 hónap közé tenni a szerkezetátalakítási kérelemhez csatolandó mérleg elkészítését.

A leírtakon túl, érdemes lenne megfontolni olyan bírósági nyilvántartás vezetését, amely alapján nyomkövethető lenne az, hogy a sikeres szerkezetátalakításon átesett vállalkozások meddig maradnak a gazdasági vérkeringésben. Ez viszonylag egyszerű technikai módszerrel megvalósítható, felszámolás esetén a bíróságnak meg kellene néznie, hogy az adós volt-e korábban csődegyezsége, vagy szerkezetátalakítási egyezsége, és a felszámoláshoz képest mikor történt ez, az így kapott információt pedig külön statisztikai rovatként kellene kezelnie. Ahhoz, hogy a szerkezetátalakítási eljárás, mint jogintézmény sikeres legyen, nem csak kiváló szabályokra van szükség, hanem arra is, hogy a hitelezők és vállalkozások a csődeljárással kapcsolatos előítéleteiket, illetve a „csőddel”, mint kudarccal kapcsolatos előítéleteiket levetkőzzék.

Felhasznált források

Szakirodalom

1. Bakó János: A szerkezet-átalakítási eljárások és a fizetéseképtelenség új megközelítése az Európai Unióban, NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2019.
2. Barta Judit: A német fizetéseképtelenségi eljárás rendje és összevetése a magyar fizetéseképtelenségi szabályozással. In: A fizetéseképtelenség aktuális jogi problémái nemzetközi kitekintéssel, Patrocinium Kft., Budapest-Miskolc, 2018.
3. Csőke Andrea: Ismeretlen terepen – a bíróság a szerkezetátalakítási eljárásban. In: Fizetéseképtelenségi Jog, 2021/2-3.
4. Csőke Andrea: Nagykommentár a csődtörvényhez. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2015.
5. Erdős Károly: A hazai csődjog fejlődéstörténete, FOE, Budapest, 2013.
6. Fabók Zoltán: A Szerkezetátalakítási Irányelv átültetésének kérdése - Észrevételek Csőke Andrea javaslatához. In: Polgári Jog 2020/5-6. – Tanulmány
7. Hunyor Erna: Napjainkra elavulttá vált a csődtörvény. Magyar Nemzet, 2001.
8. Insolvency & Restructuring Survey – bnt attorneys in CEE – 2020/2021
9. Közép – kelet európai fizetéseképtelenségi jelentés 2021, Coface for trade
10. Makó Péter: A szerkezetátalakítási szakértő szerepe, jogállása, feladatai, felelőssége. In: Fizetéseképtelenségi Jog 2021/2-3. – Tanulmány (Új jogtar)
11. Muzsalyi Róbert: Csődeljárások a számok tükrében. In: Gazdaság és Jog, 2015/9.
12. Muzsalyi Róbert: Lehet-e a szerkezetátalakítási eljárás a csődeljárás alternatívája? In: Fizetéseképtelenségi Jog 2021/2-3.
13. Pálkó Éva - Tóth Tamás: Hatékony csőd és reorganizáció a hazai gyakorlatban. In: Pénzügyi Szemle, 2017, 3. szám
14. Söptei Szabina: A szerkezetátalakítás új lehetőségei. In: Fizetéseképtelenségi Jog 2021/2-3. – Fórum
15. Turcsán Katalin – Új uniós irányelv – esély a pénzügyi nehézségekkel küzdő, de gazdaságilag életképesse tehető vállalkozások számára az újrakezdéshez, Fontes Iuris, 2019/4.

Jogsabályok jegyzéke

1. Az Európai Parlament 2011. november 15-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a fizetéseképtelenségi eljárásról az uniós társasági jog keretében
2. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A második egységes piaci intézkedéscsomag: Együtt egy újfajta növekedésért
3. A Bizottság ajánlása (2014. március 12.) az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről EGT-vonatkozású szöveg
4. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról
5. (COM(2016)0723 – C8-0475/2016 – 2016/0359(COD))!
6. Bizottsági személyzeti munkadokumentum, Az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről szóló bizottsági ajánlást kísérő hatásvizsgálat, SWD(2014) 61 final, 2014.
7. Az Európai Parlament és a Tanács 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 irányelve a megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról
8. A szerkezetátalakításról és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi LXIV. törvény
9. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
10. Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG)

Bírószági döntések

Gfv.VII.30.098/2014/6. számú végzés

Gfv.VII.30.339/2013/5. számú végzés

Gfv.VII.30.315/2013/3. számú végzés

Kúria összefoglalója a Gfv. VII.30.315/2013/3. határozathoz csődeljárás ügyében

BH2014. 118.

BH 2015/231

BDT 2016/3466

Internetes források jegyzéke

1. https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-48/de_insolvency_country_factsheet_40032.pdf
2. Éves jelentés az európai kkv-król 2015/2016
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0237_HU.html
3. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quarterly_registrations_of_new_businesses_and_declarations_of_bankruptcies_statistics#Quarterly_comparison_by_Member_State
4. <https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/Unternehmen/Gewerbemeldungen-Insolvenzen/Tabellen/wirtschaftszweige2008.html>
5. <https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/Unternehmen/Gewerbemeldungen-Insolvenzen/Tabellen/insolvenzverfahren-von-unternehmen-nach-hoehederforderunge-sanierungserfolg.html>
https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_kony/statfin_kony_pxt_13fm.px/table/tableViewLayout1/
6. https://www.eulerhermes.com/hu_HU/hirek-es-elemzesek/friss-hirek/trendfordulo-emelkedhet-a-vallalati-behajtasi-ugyek-szama.html
7. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gazd/2019/index.html#tbbvllalkozstregisztartaksszntettekmeg>
8. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gaz/gaz1612.pdf>
9. <https://birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/2017-evkonyvek#>
10. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbirosag.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2021-06%2Fiii.4.csod-felszamolas.2020.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>

11. [ii.4.csod-felszamolas.2021.xlsx \(live.com\)](https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbirosag.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fii.4.csod-felszamolas.2021.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK)
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbirosag.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fii.4.csod-felszamolas.2021.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>
12. https://www.eulerhermes.com/hu_HU/hirek-es-elemzesek/friss-hirek/emelkedesnek-indult-a-felszamolasi-es-csodeljarasok-szama.html
13. [https:// der-betrieb.de/meldungen/starug-erste-erkenntnisse-aus-der-anwendungspraxis/](https://der-betrieb.de/meldungen/starug-erste-erkenntnisse-aus-der-anwendungspraxis/)
14. <https://www.cmshs-bloggt.de/insolvenzrecht/starug-saninsfог-krisenfruherkennung-krisenmanagement/>
15. <https://cms.law/en/deu/insight/corporate-restructuring-under-the-german-starug-scheme>
16. <https://www.tax-legal-excellence.com/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/>
17. <https://www-tax--legal--excellence-com.translate.goog/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/? x tr sl=de& x tr tl=hu& x tr hl=hu& x tr pto=sc>
18. <https://www.tax-legal-excellence.com/unternehmensrestrukturierung-nach-dem-neuen-starug-erste-erfahrungen/>
19. Dr. Nikolai Weber az EY Law ügyvédje és társult partnere: Bringt das StaRUG die erhoffte Sta-bi-lität?
<https://www.lto.de/recht/kanzleien-unternehmen/k/starug-unternehmensstabilisierung-restrukturierung-gesetz-insolvenz-zwischenbilanz-eu-2019-1023-saninsfог/>